

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปอพานพิทยาคมรัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับวินัยนักเรียน
4. แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน
5. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียน

ปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง
ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น
พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ
การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อ
ว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551ช : 3-29)

1.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและ
มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ
และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา
อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

1.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา
และการจัดการเรียนรู้

1.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอก ระบบ และ
ตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา
มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิด
กับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง
มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้
เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นใน
วิถีชีวิตและ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และ
พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และ
อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

3. ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนา
ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

3.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้
ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

3.1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

3.1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3.1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

3.1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

3.1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาระดับพื้นฐานมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

3.2.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

- 3.2.2 ซื่อสัตย์ สุจริต
- 3.2.3 มีวินัย
- 3.2.4 ใฝ่เรียนรู้
- 3.2.5 อยู่อย่างพอเพียง
- 3.2.6 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 3.2.7 รักความเป็นไทย
- 3.2.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

3.3 มาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและหูปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 3.3.1 ภาษาไทย
- 3.3.2 คณิตศาสตร์
- 3.3.3 วิทยาศาสตร์
- 3.3.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 3.3.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 3.3.6 ศิลปะ
- 3.3.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 3.3.8 ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพ

ดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

3.4 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

3.4.1 ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3)

3.4.2 ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

4. หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

4.1 ความสัมพันธ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานวิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

4.1.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.2 มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

4.1.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4.1.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.1.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4.2 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

4.2.1 ความสามารถในการสื่อสาร

4.2.2 ความสามารถในการคิด

4.2.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

4.2.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4.2.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

หลักสูตร ได้มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) ภาษาต่างประเทศ

4.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถ จัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

5.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้าน การเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจ ผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนา ผู้เรียน

5.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็น ผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกชั้นตอน

ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

- 5.2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ชูภาษาชด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และ นักศึกษาวิชาทหาร
- 5.2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม
- 5.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะ อาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

6. ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ เฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้าน วิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้าน ต่างๆ

7. การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถ เพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา และสภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัด เวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียน เป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (น.ก.) การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถ ดำเนินการ ดังนี้

7.1 กำหนดเวลาเรียน

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไป
ตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ให้จัดเป็น
รายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้น
ของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้น
มัธยม ศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรม
นักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและ
สาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมรวม 3 ปี จำนวน
60 ชั่วโมง

7.2 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะ
สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน
ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรร กระบวนการ
เรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็น
สมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย คือ 1) หลักการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมี
ความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ 2) กระบวนการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่จะนำ
เป้าหมายของหลักสูตร เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุ
สถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการ
เรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

7.3 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการ
เรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์
สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มี

ความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

7.5 เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

7.5.1 การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ โดยระดับมัธยมศึกษา ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้นๆ ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา และผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสาร

ให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

7.5.2 เกณฑ์การจบการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษา โดยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนเรียน รายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามสถานศึกษากำหนด ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต มีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษากำหนด มีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษากำหนด และผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษากำหนด

7.6 การบริหารจัดการหลักสูตร

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม การใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและ การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดอื่นๆ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลาง ที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริม การใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีภารกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในระดับท้องถิ่นโดยพิจารณาให้ สอดคล้องกับสิ่งที่เป็นความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมิน คุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและ พัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และ รายงานผลคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและ

พัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงาน ต้นสังกัดอื่นๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้ง สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551 : 2) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่

1.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

1.2 ซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้องประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

1.3 มีวินัย หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ปฏิบัติตนตามข้อตกลงไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

1.4 ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ลักษณะแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.5 อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ

ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและ
พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

1.6 มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติ
หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติ
กิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความ
ภาคภูมิใจในผลงาน

1.7 รักความเป็นไทย หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ
เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียม
ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูต่อบุคคลที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร
อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.8 มีจิตสาธารณะ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ
กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม
เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยแรงกาย
สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน
โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม
อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย
คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการ/กิจกรรมอื่นๆ ที่สถานศึกษา
จัดขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของลอเรนซ์ โคลเบิร์ก (Lawrence
Kohlberg)

โคลเบิร์ก ยึดถือ ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด ของเพียเจต์ (Piaget)
เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของ
พัฒนาการทางปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (พิศเพลิน เทียวหวาน และคณะ. 2546 : 3-5)

เด็กวัยแรกเกิด-3 ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำเกินกว่าที่จะเข้าใจ ความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 2 อายุ 2-7 ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับ ความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 3 อายุ 7-12 ปี เด็กสามารถคิดตามหลัก เหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น จัดประเภทให้เป็นระบบได้ และ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่างๆ ของสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้ เมื่อความคิดของเด็ก ในระยะที่ 2 และ 3 ยังจำกัดอยู่ในขอบเขตของการนึกคิดเอาเองและการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็น รูปธรรม ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้อง-ผิดจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบ โคลเบอร์กจัดอยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับ ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional level)

ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้ เป็นผู้ที่มียุอายุประมาณ 12 ปี ขึ้นไป สามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบ จะตัดสินความถูกต้องของการกระทำของบุคคลต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องในทำนองนี้จัดอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับกฎเกณฑ์สังคม (Conventional morality)

สำหรับผู้ที่สามารถคิดเชิงตรรกได้เป็นอย่างดีอาจจะพัฒนาการรับรู้ของตนเอง ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก อยู่ในระดับที่ 3 คือ ระดับสูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (Postconventional morality) ซึ่งสามารถตัดสินความถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม แล้วไตร่ตรองด้วยตนเองว่าถูกต้อง ผู้ที่สามารถตัดสินความถูกต้องของการกระทำ ในระดับสูงนี้ต้องอาศัยปัญญาความคิดระดับสูง และเป็นผู้ที่ช่างคิดช่างสังเกต ผู้ที่จะวิพากษ์ กฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ ต้องใช้เวลาอีกหลายปี จากเริ่มวัยรุ่นจนกระทั่งอายุอย่างน้อย 20 ปี จึงจะทำได้

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งระดับพัฒนาการ ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม และ ระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม ในแต่ละระดับ โคลเบอร์กยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ขั้น รวมเป็น 6 ขั้น เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 : ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional level)

ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment-Obedience Orientation)

1.1 สิ่งที่ถูก

1.1.1 ต้องเชื่อฟัง ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่มีการลงโทษ

1.1.2 ไม่ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน

1.2 เหตุผล

เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 เอกบุคลิกนิยม การตอบสนองความต้องการ และ

การชำระแลกเปลี่ยน (Instrumental relativist orientation)

2.1 สิ่งที่ถูก

2.1.1 ทำตามกฎเกณฑ์เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง

ในปัจจุบัน

2.1.2 ทุกคนทำในสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตน

2.1.3 ความยุติธรรมในการชำระแลกเปลี่ยน

2.2 เหตุผล

การตอบสนองความต้องการของตนจำเป็นต้องคำนึงถึง

ความต้องการของผู้อื่นด้วย

ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม (Conventional morality)

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังทางสังคม ความสัมพันธ์ และ

การคล้อยตาม (Good boy-nice girl orientation)

3.1 สิ่งที่ถูก

3.1.1 กระทำในสิ่งที่สังคมคาดหวัง

3.1.2 มีความปรารถนาดีและอาทรต่อผู้อื่น

3.1.3 ความไว้วางใจ ความภักดี ความเคารพ และ

ความกตัญญู

3.2 เหตุผล

3.2.1 ต้องการเป็นคนดีในทรรศนะของตนและ

ของบุคคลต่างๆในสังคม

3.2.2 ต้องการรักษากฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมเพื่อรักษา

พฤติกรรม ดึงมต่างๆ ให้คงอยู่

ขั้นที่ 4 ระบบสังคมและมโนธรรม (Law and order

orientation)

- 4.1 สิ่งที่ถูก
- 4.1.1 การปฏิบัติตามหน้าที่ของตน
- 4.1.2 กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย ยกเว้นในกรณีที่ขัดกับ
- 4.1.3 การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมกลุ่มหรือ
- หน้าทีทางสังคมอื่นๆ
- สถาบัน
- 4.2 เหตุผล
- 4.2.1 เพื่อให้สถาบันต่างๆ ของสังคมดำรงอยู่ต่อไป
- 4.2.2 รักษาระบบสังคมให้คงอยู่ ไม่พังทลาย
- ระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม หรือตามหลักการ
- (Postconventional morality or principled level)
- ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรืออรรถประโยชน์และสิทธิส่วนบุคคล
- (Social Contract orientation)
- 5.1 สิ่งที่ถูก
- 5.1.1 การเข้าใจว่าบุคคลในสังคมต่างมีค่านิยมและ
- ความเห็นต่างกัน
- 5.1.2 การเข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมว่าเกิดจาก
- การตกลงกันของบุคคลในสังคม
- 5.1.3 การปฏิบัติตามสัญญาสังคม
- 5.2 เหตุผล
- 5.2.1 เพื่อประโยชน์และเพื่อพิทักษ์สิทธิของทุกคน
- ในสังคม
- 5.2.2 ความรู้สึกผูกพันต่อสัญญาสังคมกับบุคคลต่างๆ
- ขั้นที่ 6 หลักการจริยธรรมสากล (Universal ethical principle
- orientation)
- 6.1 สิ่งที่ถูก
- 6.1.1 ทำตามหลักการทางจริยธรรมที่ตนเองเลือกเอง
- 6.1.2 กฎหมายและสัญญาสังคมที่ถูกต้องควรเป็นไปตาม
- หลักการเหล่านี้

6.1.3 เมื่อกฎหมายขัดกับหลักการเหล่านี้ จะต้องทำตาม

หลักการ

6.1.4 หลักการที่ต้องคือ หลักการสากลเกี่ยวกับ
ความยุติธรรม ซึ่งได้แก่ ความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์ และการเคารพในศักดิ์ศรีของ
มนุษย์

6.2 เหตุผล

6.2.1 หลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลัก

เหตุผล

การเกิดจริยธรรมตามธรรมชาติของโคลเบิร์ตั้น จริยธรรมหรือ
ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจาก
การคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของ แต่ละบุคคล พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกต
และการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบสังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการ
ทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม ซึ่งโคลเบิร์ตเชื่อว่า
พัฒนาการเกิดขึ้นๆ จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตามลำดับอย่างแน่นอนตายตัว (Invariant)
ดังนั้นจริยธรรมจึงพัฒนาเป็นขั้นๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่าที่ละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มี
การสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะเติบโตในสังคมใดหรือนับถือศาสนาใด ย่อมมีลำดับขั้น
การพัฒนาของจริยธรรมที่เหมือนๆ กัน เรียกชื่อว่าทฤษฎีพัฒนาการเชิงโครงสร้าง (Structural
Development Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive Development Theory)
2.2 ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของ แครธไวล บลูม และมาไซ (Kratwhahl,
Bloom and Masia)

แครธไวล ได้ลำดับการเกิดลักษณะนิสัยของบุคคล เป็น 5 ขั้น ดังนี้
(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4-6)

2.2.1 ขั้นรับรู้ (Receiving) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้บุคคลจะมี
ความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย คือ

- 1) ขั้นรับรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้า
- 2) ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝึกฝึต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง
เริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ
- 3) ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับรู้ ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง เช่น
สนใจอ่านเฉพาะบางเรื่อง สนใจตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม

2.2.2 ขั้นตอบสนอง (Responding) เป็นการพัฒนาการที่สูงขึ้นมาอีก
ขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า

3 ลักษณะ คือ

1) ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือ
กฎเกณฑ์และยอมรับในสิ่งที่รับรู้มา

2) ขั้นตั้งใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วม
ปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่รับรู้มา

3) ขั้นพอใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ
หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรม หรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา
เป็นการเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้า

2.2.3 ขั้นเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์
ของสิ่งที่รับรู้ และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รู้มาว่า สิ่งใดมีความหมายต่อ
เขาและสิ่งใดไม่มีค่า ไม่มี ความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่างๆ ตาม
ขั้นตอนการพัฒนาย่อย คือ

1) การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์
ในสิ่งเร้านั้นๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า

2) การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือ
สนับสนุน ร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย

3) การเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่
เขาเห็นคุณค่า และปฏิเสธ คัดค้าน โต้แย้ง หรือขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรม
ที่เขาไม่เห็นคุณค่า

2.2.4 ขั้นจัดระบบ (Organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึง
ขั้นนี้ เขาจะพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับ และ
จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (Value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลายๆ อย่างพร้อมๆ
กัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่เขายอมรับนั้น ขั้นนี้
ประกอบด้วยขั้นย่อย 2 ขั้น คือ

1) ขั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการ
เข้าร่วมกลุ่มอภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ

2) **ขั้นสร้างระบบค่านิยม** เขาจะพยายามชั่งน้ำหนักค่านิยมต่างๆ เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับ และระบบที่เขาสร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตัวเอง หรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับกับระบบนั้น

2.2.5 **ขั้นเกิดกิจนิสัย (Characterization)** เป็นพัฒนาการที่ต่อจากขั้นจัดระบบ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อการจัดระบบสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดนั้นเป็นของตนเอง แล้วปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกโดยอัตโนมัติ หมายความว่า เมื่อใดก็ตามที่เขาอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวาจนจัดได้ว่าเป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด

ขั้นเกิดกิจนิสัยสามารถแบ่งเป็นขั้นย่อย 2 ขั้น คือ

- 1) **ขั้นสร้างข้อสรุป** ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัว ตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการ
- 2) **ขั้นกิจนิสัย** ได้แก่ การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนได้รับการยอมรับจากวงการหรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงการเกิดคุณลักษณะเฉพาะนั้นๆ ของบุคคลแล้ว

2.3 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่งและมีสุขของคนไทย (กิริติ บุญเจือ, 2551 : 56-57) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น และส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้

- ส่วนแรกคือ ราก แทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่
- 1) **สุขภาพจิต** หมายถึง ความวิตกกังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์
 - 2) **ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา** หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้านและการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ Piaget
 - 3) **ประสบการณ์ทางสังคม** หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของคนอื่น

ส่วนที่สองคือ ลำต้น เป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่

1) ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม

ทศนคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์-โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น

2) เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่กระทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ (Kohlberg)

3) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถ ในการอดได้ รอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

4) ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับ อยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชค เคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำนายได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Locus of Control ของ รอทเทอะ (Rotter)

5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการ ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ แม็คเคลแลนด์ (McClelland)

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรม การทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2551 : 20-21)

- 1) พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่
 - 1.1) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็น พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพของตนเอง การบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น
 - 1.2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้ายทำลายหรือ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว ขับขี่รถอย่างมีมารยาท ซื่อสัตย์ เป็นต้น
- 2) พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก

ได้แก่

- 2.1) พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และเคารพกฎหมาย เป็นต้น
- 2.2) พฤติกรรมพัฒนา เป็นการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และสังคม เช่น ใฝ่รู้ รักการอ่าน เป็นกัลยาณมิตร การอาสา ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เป็นต้น

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

คุณลักษณะที่ดีของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดในมาตรฐานการศึกษาชาติคือ คุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยคนไทยต้องมีการดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต สำหรับการวิจัยนี้ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

3.1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามในด้านต่างๆ และหากยึดจุดของคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวม ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากการวิเคราะห์ ของ ไกรยุทธ ธีรตยาภินันท์ (2532: 95 ; อ้างถึงใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551 : 25) ซึ่งใช้เป็นกรอบในงานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2543 : 104) พบว่าคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมี 4 จุดได้แก่

3.1.1 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถพึ่งตนเอง และความมีวินัย

3.1.2 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง เช่น ฉันทะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ และความกตัญญู

3.1.3 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือดักเตือนให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความมีสติและรอบคอบและความตั้งใจให้ดี

3.1.4 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัย

3.2 คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะ การพูดจาไพเราะ และความอ่อนน้อมถ่อมตน

3.3 คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรักโรงเรียน และความรักการอ่าน

4. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

4.1 มหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Michigan State University. 2005 : 122) ได้เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเด็กและเยาวชนของมูลนิธิจริยธรรมโจเซฟิน (Josephine Institute of Ethics) โดยจัดเป็นโครงการต่างๆ ที่พัฒนาจริยธรรมต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนตามโรงเรียนและองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีชุดกิจกรรมที่เรียกว่า “Character Counts” ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในช่วงอายุต่างๆ 5 ช่วง ได้แก่ 4-6 ปี, 6-9 ปี, 9-11 ปี และ 11-13 ปี และวัยรุ่น โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ (Six Pillars of Character) ที่มุ่งสร้างเสริมให้เกิดกับนักเรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเคารพผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การดูแลเอาใจใส่แก่ผู้อื่น และความเป็นพลเมืองที่ดี

4.2 โกลเร่ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Gholar. 2006 : 125) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยจัดเป็นศูนย์คุณลักษณะศึกษา เพื่อการศึกษา

และสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน นอกจากนั้นยังเน้นการเสริมสร้างการยอมรับตนเอง (Self-Esteem) ให้แก่เด็ก แนวคิดดังกล่าวเน้นการพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมทั้งทางสติปัญญา (Cognitive area) ในด้านความรู้ความเข้าใจ ในคุณลักษณะที่ดี ตลอดจนการพัฒนาด้านจิตใจ (Affective area) ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการประพฤติการปฏิบัติตนของเด็ก แนวทางนี้หมายถึงรวมถึงการบูรณาการการสอนและการสอดแทรกเรื่องคุณลักษณะที่ดีในการสอนวิชาต่างๆ ให้กับเด็กด้วย กิจกรรมที่บูรณาการและสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนปกติเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็ก มีลักษณะที่ให้นักเรียน ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) กิจกรรมที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และกลยุทธ์ต่างๆ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ที่เกิดระหว่างบุคคล สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กนั้น

4.3 ไรอัน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Ryan. 2002 : 129) เสนอแนวทางการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (The Six E's of Character Education) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Example) แนวทางการยกตัวอย่างของการประพฤติ ปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนเพื่อยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูเพื่อให้นักเรียนเห็นด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นการยกตัวอย่างที่ดีที่สุดที่นักเรียนสามารถเห็นและเลียนแบบการกระทำ ความประพฤติต่างๆ ได้โดยตรง

4.3.2 การสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผล (Explanation) ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จากเดิมที่ควบคุมความประพฤติโดยเน้นการท่องกฎแล้วปฏิบัติตามกฎโดยขาดเหตุผล มาเป็นการใช้อธิบายให้รู้จักใช้เหตุผลและผลในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ กระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์หรือสนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบเพื่อสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมอันสะท้อนถึงคุณลักษณะของเด็กออกมา

4.3.3 การเชิญชวนให้ทำความดี (Exhortation) การชี้แนะ เชิญชวน โดยให้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (Moral courage Development) โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร

4.3.4 การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical environment) เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่มีสิ่งยั่วยุให้ไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะในห้องเรียนซึ่งเป็นสังคมย่อยเล็กๆ ที่นักเรียนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสามารถจำลองสังคมใหญ่ภายในห้องเรียนได้ สร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรม

4.3.5 การจัดประสบการณ์ (Experience) การเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอกอย่างจริงจังนอกโรงเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับแนวคิดในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างพึงประสงค์

4.3.6 การคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of Excellence) การวางเป้าหมายของตนเองของเด็ก เป็นเสมือนการกำหนดหลักชัยในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

4.4 ศูนย์อุปกรณ์การเรียนการศึกษา (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551 : 25) เสนอกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ของการจัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ 10 ประการ โดยแยกการปฏิบัติด้วยวิธีการต่างๆ ออกเป็น 4 กลุ่ม รายละเอียดมีดังนี้

กลุ่มที่ 1 การนำหลักสูตรคุณลักษณะศึกษาเพิ่มเติมเข้าไปกับความรู้ที่ครูสอน และสนับสนุนการเข้าใจคุณลักษณะต่างๆ อย่างแท้จริง โดยแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศประกอบด้วย

แนวทางที่ 1 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจากสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมือนชีวิตจริงที่มีโอกาสได้พบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ อย่างหลากหลาย

แนวทางที่ 2 ทำให้คุณลักษณะศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือที่นำนักเรียนไปสู่เป้าหมายในการเรียน ไม่ใช่ให้คุณลักษณะศึกษาเข้ามาเพิ่มจากการเรียนการสอนปกติ

แนวทางที่ 3 จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สะท้อนตนเองและกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาคุณลักษณะการยอมรับตนเองและผู้อื่นอย่างสมดุล

กลุ่มที่ 2 การจัดกิจกรรมการสอนทักษะต่างๆ ให้กับนักเรียนอย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

แนวทางที่ 4 คือให้นักเรียนได้ฝึกฟังและทำความเข้าใจความเชื่อของ
ผู้อื่นๆ และเคารพในความคิดของผู้อื่น ซึ่งหมายรวมถึงการยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นด้วย

แนวทางที่ 5 จัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การวางแผน การจัดกิจกรรม และสะท้อนผล
ที่ได้จากการจัดกิจกรรมร่วมกัน

กลุ่มที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพในตัวเองและ
การยอมรับตนเองของนักเรียน แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

แนวทางที่ 6 จัดโอกาสให้นักเรียนได้กำหนดสัญญากับตนเอง
ในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ

แนวทางที่ 7 จัดโอกาสที่ช่วยให้นักเรียนเชื่อมั่นในตนเอง

กลุ่มที่ 4 การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยสังคม แนวทาง
การปฏิบัติที่เป็นเลิศแนวทางที่ 8 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทัศนคติและการปฏิบัติตนในทางที่ดี
ให้แก่นักเรียน

แนวทางที่ 9 จัดโอกาสการเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม ซึ่งเป็นกิจกรรม
ที่ให้นักเรียนได้อุทิศหรือบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

แนวทางที่ 10 ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของ
นักเรียนจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและ
เยาวชน

4.5 กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการและแนวปฏิบัติในการจัดคุณลักษณะศึกษา
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน แบ่งออกได้เป็น 4 แนวทาง ได้แก่
(มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551 : 29)

แนวทางที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดี
ของเด็กและเยาวชนคือ วิชาหลักพลเมือง ซึ่งหมายถึง วิชาสำคัญหรือวิชาบังคับที่จัดให้
นักเรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชา
ดังกล่าวแยกต่างหากจากกลุ่มสาระวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ

แนวทางที่ 2 การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับ
เนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้

ในทุกกลุ่มสาระวิชา โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนา
ให้เหมาะสม เป็นการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการจัดการเรียนรู้ปกติ
ให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางที่ 3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัด
นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้
ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำอย่าง
ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ 4 การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและ
เยาวชน แตกต่างจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรตรงที่กิจกรรมพิเศษจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว
ตามวาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตสำนึกในการ
พัฒนาตนเอง หรือการให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรม
ต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นกิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝัง
และพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถ
ใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ ทั้งนี้ควรมี
การประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรม
ต่างๆ ระหว่างดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้การดำเนินการ
เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

4.6 จากแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุป
กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะ ได้ดังนี้

4.6.1 กลยุทธ์การสร้างนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาคุณลักษณะ
โดยการให้ความสำคัญกับองค์กรฐานรากของสังคม คือ สถาบันครอบครัวและสถาบัน
การศึกษา ในฐานะแกนกลางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการรวมพลังจาก
การเชื่อมประสานทุกภาคส่วนของสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน
คือ การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ตั้งแต่ระดับบุคคล เช่น ควรมีการทำตน
เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และการช่วยอบรมตักเตือนโดยผู้อาวุโส ระดับกลุ่มบุคคล
เช่น การรวมตัวจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณลักษณะระดับองค์กร เช่น การเผยแพร่
ประชาสัมพันธ์ด้านคุณลักษณะผ่านสื่อมวลชน การลดการเสนอข่าวความรุนแรง เป็นต้น

4.6.2 กลยุทธ์การปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ทั้งนี้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางนโยบาย และวางแผนการเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างมีระบบ มีกลไกนำแผนสู่การปฏิบัติ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาแผนงานในช่วงต่อไป พันธกิจที่สำคัญ คือ การดำเนินงานโดยความร่วมมือกับสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา องค์กรเอกชน มูลนิธิ และสถาบันอื่นในสังคม เพื่อการประสานส่งเสริม สนับสนุน ให้โรงเรียน/สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้ได้โรงเรียน/สถานศึกษาด้านแบบการพัฒนาคุณลักษณะ ที่สามารถขยายผลต่อไปได้

4.6.3 กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างมีระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการวิจัยสำรวจความต้องการจำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะ การวางแผนและการออกแบบกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ การดำเนินการตามแผน การพัฒนาคุณลักษณะ การติดตามกำกับผลการดำเนินงานตามแผนงานรวมทั้งการประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแผนงานกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ

4.6.4 กลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ประกอบด้วยกลยุทธ์การสอดแทรกการเรียนรู้เข้าไปในการปฏิบัติงานจริง การจัดประชุมเกี่ยวกับอนาคตเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสร้างทักษะการเรียนรู้เป็นทีม การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ

4.6.5 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างกระแสสังคม ให้เกิดสำนึกสาธารณะ เชิดชูคุณธรรมจริยธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งการสร้างกระแสสังคมให้เกิดการเชื่อมประสาน เสริมหนุน และการขยายเครือข่ายองค์กรภาคีในด้านการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง

4.6.6 กลยุทธ์การวิจัยและการจัดการองค์ความรู้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่น การวิจัยพัฒนานวัตกรรมการจัดการความรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณลักษณะ การวิจัยนำร่องเพื่อพัฒนารูปแบบ/กิจกรรมเพื่อเพิ่มพูน

คุณธรรมจริยธรรม หล่อหลอมให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านสถาบันทางสังคม การวิจัยเพื่อสืบค้นและจัดทำแผนที่นักเรียน/โรงเรียน/สถานศึกษาที่มีคุณลักษณะ

5. นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

5.1 การพัฒนานักเรียนจะทำให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนได้มีการพัฒนา นวัตกรรมคุณลักษณะศึกษาซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัย ขอนแก่น. 2551 : 33)

5.1.1 นวัตกรรมหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum innovation) การจัดกิจกรรมบูรณาการแบบเน้นคุณธรรม (Moral-focused activity) โดยการสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมระหว่างการพัฒนาทักษะความสามารถของนักเรียน ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในหลักสูตร

5.1.2 นวัตกรรมกระแสนิยม (In trend innovation) การจัดกิจกรรม ใช้การสร้างกระแสหรือการนำค่านิยมที่เกิดขึ้นตามกระแสในช่วงนั้นมาใช้เป็นสื่อในการ ออกแบบกิจกรรมเพื่อดึงความสนใจของนักเรียน หรือการกำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะ การแข่งขัน เพื่อลดช่องว่างระหว่างสถานภาพของบุคคลหรือชนชั้น

5.1.3 นวัตกรรมขบวนการบูรณาการ (Integrated process innovation) การจัดกิจกรรมที่มีการบูรณาการกระบวนการดำเนินงานของนักเรียนในกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ มิใช่จัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแล้วหยุด แล้วเริ่มทำกิจกรรมอื่น ต่อไปที่ไม่สัมพันธ์กับกิจกรรมเดิม

5.1.4 นวัตกรรมริเริ่มจากนักเรียนร้อยแปดแบบ (108 student initiations innovation) การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้คิดริเริ่มและออกแบบกิจกรรม เพื่อให้ได้ กิจกรรมและการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะ

5.1.5 นวัตกรรมที่ทำให้เข้าระบบสถาบัน (Institutionalized innovation) การจัดกิจกรรมที่กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานในระดับสูง และทำให้เป็นภารกิจปกติ ของโรงเรียน โดยกำหนดเป็นแผนงานหลัก

5.1.6 นวัตกรรมอิงการเรียนรู้จากการบริการ (Service learning-Based innovation) การจัดกิจกรรมที่จัดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำงานที่เป็น การให้บริการแก่สังคม

5.1.7 นวัตกรรมการประชุม (Forum innovation) การจัดกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการประชุมในรูปแบบของสมัชชาหรือการเสวนา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน

5.1.8 นวัตกรรมคุณค่าเพื่อชีวิต (Living values innovation) การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิด “คุณค่าเพื่อชีวิต” ซึ่งพัฒนาโดยนักวิชาการชาวตะวันตก บนพื้นฐานแนวคิดของการพัฒนาจิตใจของนักเรียนให้มีความสงบ และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า

5.1.9 นวัตกรรมที่เป็นนิสัยประจำ (Routine habit innovation) การจัดกิจกรรมโดยครูเป็นผู้กำหนด คุณลักษณะที่จำเป็นต้องพัฒนาในตัวนักเรียนและฝึกปฏิบัติ เป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน

5.1.10 นวัตกรรมการพัฒนาตนเอง (Self-development innovation) การจัดกิจกรรมโดยการฝึกให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมการเผากิเลส ให้นักเรียนเขียนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ตนเองได้ปฏิบัติ บนกระดาษ

5.1.11 นวัตกรรมประยุกต์ในโลกแห่งความเป็นจริง (Real world application innovation) การจัดกิจกรรมโดยการนำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงมาใช้ในการแสดงพฤติกรรมในโรงเรียน

5.2 อารุง จันทวานิช (2542 : 37-42) เลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) กล่าวถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยว่า การเรียนรู้ของคนไทย โดยเริ่มโครงการมาในสมัยที่ นายปองพล อดิเรกสาร ดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรีที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษา ขณะนี้ได้ผลสรุปจากการทำวิจัยในโครงการ แบ่งเป็น 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ

5.2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย มี 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) คุณลักษณะร่วม คือ ลักษณะที่คนไทยควรมี มี 9 ประการ ดังนี้
 - 1.1) มีความใฝ่รู้
 - 1.2) ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
 - 1.3) ความสามารถด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์
 - 1.4) วินัยในตนเอง

- 1.5) ความอาหารต่อชุมชนและระบบนิเวศ
- 1.6) ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม
- 1.7) ฉันทะและวิริยะในการทำงาน
- 1.8) มีความสามารถในการปรับตัว
- 1.9) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม
- 2) คุณลักษณะเฉพาะ คือ คนไทยควรมีลักษณะเฉพาะที่อาจแตกต่าง

จากชนชาติอื่น ดังนี้

- 2.1) มีความสามัคคี
- 2.2) ประณีประนอมและรู้จักให้อภัย
- 2.3) อดกลั่น
- 2.4) เมตตากรุณา
- 2.5) ละเอียดต่อการทำข้าว
- 2.6) มีความรักและยึดมั่นในสิ่งจะ
- 2.7) กล้าหาญทางจริยธรรม
- 2.8) รับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน
- 2.9) รักและยึดมั่นในอหิงสาธรรม

5.2.2 ยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย

มี 9 ประการ

- 1) เสริมความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นให้กับระบบครอบครัว
- 2) เสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นให้กับ “สมาคม

คนร่วมวัย”

- 3) สร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการเรียนรู้แบบดั้งเดิมในชุมชน
- 4) สร้างและส่งเสริมองค์กรเรียนรู้สมัยใหม่ในชุมชน
- 5) จัดหรือสนับสนุนให้มีการพิมพ์หนังสือประเภทการปลูกฝังคุณค่า

และประวัติบุคคล

- 6) สนับสนุนและส่งเสริมรายการที่สร้างคุณค่าและการสร้างแบบอย่าง

ที่พึงประสงค์ผ่านสื่อมวลชน

- 7) เสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันศาสนา
- 8) ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน

9) เสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน

5.2.3 การพัฒนาคุณลักษณะตามช่วงวัย การจะสร้างหรือปลูกฝัง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยทั้งคุณลักษณะร่วมและคุณลักษณะเฉพาะควรใช้หลักคิด
4 ประการ ประกอบด้วย

1) หลักพัฒนาการ ในช่วงวัย 3-5 ปี คุณลักษณะที่ควรปลูกฝังคือ การรู้จักควบคุมอารมณ์ การรู้จักถูก/ผิด ในช่วงนี้ครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด ในช่วง 6 -11 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบ การมีวินัยและรู้จักประหยัด ซึ่งช่วงนี้โรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดและในช่วง 12-19 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องอัตลักษณ์ทางสังคมและทางเพศ ช่วงนี้เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด นอกจากนี้ก็

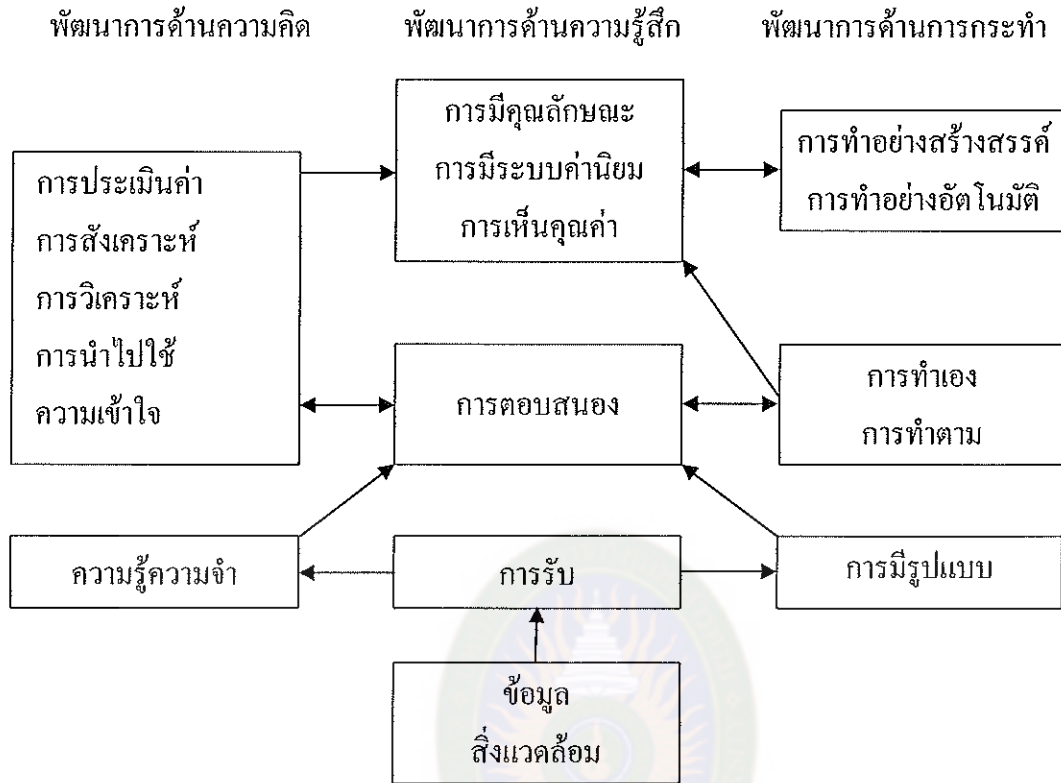
2) ความเป็นไทย ความเป็นไทยถือเป็นต้นทุนทางสังคมทำให้ทุกศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับการปลูกฝังเท่าที่ควร

3) ความรู้ทันโลก หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์และ การมีความคิดสร้างสรรค์

4) การแก้ไขจุดอ่อนของสังคมไทย เช่น ความมีวินัย ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย มีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้ วัยอนุบาล 3-5 ปี นี้ เด็กควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ถูกผิดและความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ วัยเรียน 6 -11 ปี เด็กควรได้รับการพัฒนาให้มีความความเพียรพยายามในการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น มีวินัย ประหยัด มีคุณธรรม จริยธรรม และควบคุมตัวเองได้ และวัยรุ่น 12-19 ปี เยาวชนวัยรุ่นควรพัฒนาให้มีอัตลักษณ์ทางเพศและจิตลักษณะทางสังคมที่มีความรับผิดชอบ พร้อมไปกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ใฝ่รู้และความประหยัด

6. พัฒนาการด้านจิตพิสัยและเครื่องมือวัด

การพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและการกระทำ โดยนำทั้ง 3 ด้าน มารวมเป็นกระแสเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งจะได้ภาพของการพัฒนา ดังที่ โกวิท ประวาลพุกัญ (2542 : 34) เสนอไว้
ผังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มนุษย์เริ่มรับรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ แล้วนำสิ่งที่รับมาเก็บไว้ในสมอง 2 รูปแบบด้วยกัน คือ ถ้าเป็นข้อมูลต่างๆจะเก็บในรูปแบบของความรู้ความจำ อีกรูปแบบหนึ่งเป็นตัวอย่างของการกระทำ เป็นท่าทาง ขั้นตอนของการลงมือทำ เมื่อสะสมความรู้ความจำไว้มากแล้วก็นำมาแสดงออกในด้านการคิด คือตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ได้ ด้านการกระทำคือทำตามคำถาม ทำตามคำสั่งได้ สภาวะจิตใจของมนุษย์เริ่มต้นด้วยการทำตามสั่งหรือ ถูกบังคับให้ทำ เมื่อทำแล้วเกิดผล คือตอบถูกหรือทำถูก สภาวะจิตใจก็จะค่อยๆ เปลี่ยนไป เป็นเต็มใจตอบ อยากตอบ และในที่สุดก็อาสาที่จะตอบ มีการทำงานเพิ่มเติม ทำเกินที่สั่งหรือทำโดยไม่ต้องสั่ง สภาวะจิตใจนี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการคิดการทำ ถ้าคิดถูกทำถูกจึงจะทำให้สภาวะจิตใจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงมีความสำคัญ สิ่งที่ทำให้ผู้เรียน ทำและสิ่งที่ให้ผู้เรียนคิดต้องไม่ห่างจากความสามารถเดิมของเขามากนัก หากยากเกินไปเขาจะทำได้ และเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อการเรียน การเรียนการสอนทางด้านความคิดและการกระทำจึงต้องสร้างความรู้สึที่ดีเสมอ การลงมือปฏิบัติจริงคิดจริงเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

แต่สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนลงมือคิดลงมือปฏิบัติจริง คือความเต็มใจ ความยินดี ความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจในการลงมือคิด ลงมือทำ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูง

การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมเป็นตัวอย่างของการผสมผสานระหว่างความรู้ ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ทำให้ทำแล้วมีผลดีผลเสียต่อใคร ใครเป็นตัวประกอบสำคัญของการตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ ฝึกให้ผู้เรียนพัฒนาเหตุผลโดยให้ผู้เรียนประเมินปัญหาเชิงจริยธรรม พัฒนาจากการกระทำเพื่อตนเองเป็นการกระทำเพื่อกลุ่มเพื่อคนอื่น จนถึงทำเพื่อสังคมโดยรวม เมื่อผู้เรียนพัฒนาเหตุผลไปแล้วก็พัฒนาด้านการกระทำ ให้การกระทำนั้นๆมีผลตอบสนองในทางที่ดี ทั้งจากเพื่อน จากครูและจากสังคม เป็นการแสดงค่านิยมและเหตุผลเชิงจริยธรรมให้ประจักษ์ต่อผู้เรียนเอง กลุ่มจึงมีบทบาทในการพัฒนาค่านิยม เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้วก็ลดการบังคับลง เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผลของตนเอง เป็นการดูกลั่นค่านิยมจากการบังคับภายนอก ไปเป็นตัวบังคับภายในด้วยวินัยของเขาเอง จุดนี้คือการสร้างวินัยในตนเอง เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองแล้วก็เสริมด้วยการให้ประเมินตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยการถามคำถามต่างๆ และกระตุ้นให้ยอมรับตนเอง ให้เห็นว่าตนเองมีข้อจำกัด มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร และต้องเลือกปฏิบัติตามจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ไม่ใช่ทำตามเกณฑ์ของผู้อื่น ต้องใช้เกณฑ์ของตนเอง สร้างความพึงพอใจให้กับความสำเร็จของตนเอง อันเป็นการให้รางวัลด้วยตนเอง

จิตพิสัยเป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคล จึงมีใจเรื่องที่จะบอกได้ว่า ถูกหรือผิด ไม่สามารถจำแนกออกมาเป็นความรู้สึกที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องอย่างเด็ดขาดได้ ความรู้สึกจึงมีความหลากหลายในด้านระดับและความเข้มข้น ระดับความเข้มข้นของความรู้สึกนี้เอง ที่เรานำมาใช้ในการจำแนกระดับความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เรื่องหนึ่งเรื่องใด ปริมาณเกี่ยวกับความรู้สึกจึงไม่เป็นไปตามกฎมีหรือไม่มี แต่จะอยู่ในรูปของมีมากมีน้อย เป็นระดับต่างๆ กันไป ความรู้สึกต่างๆ เหล่านั้นนอกจากมีระดับแล้ว ยังมีทิศทางที่เป็นทั้งบวกและลบ เช่น ชื่อสัตย์เป็นทางบวก คดโกงเป็นทางลบ เป็นต้น

คุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของจิตพิสัย คือ เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ องค์ประกอบอื่นๆ การที่จะลงสรุปว่าบุคคลมีความรู้สึกอย่างไร จึงต้องมีการตรวจสอบ หลายๆ ครั้ง หลายๆ สถานการณ์ หลายๆ เวลา แล้วนำผลการสอบวัดนั้นมาดูว่า เขาแสดงความรู้สึกในระดับใดมากที่สุด

ความรู้สึกทั้งหลายจำเป็นต้องแสดงต่อเป้าหรือสิ่งรองรับบางอย่าง เช่น ความรู้สึก ต่อคนที่ขั่น คนที่ซื่อสัตย์ การกระทำที่แสดงถึงความรักชาติ สัญลักษณ์ของ คุณงามความดีต่างๆ ถ้าไม่มีเป้ารองรับ ความรู้สึกของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เป็น ระบบ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 67-71) ได้ให้นิยาม ความหมายของพฤติกรรมซึ่งบ่งว่า หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกอย่างไร จะต้องดูจาก พฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งมี 2 ทางที่จะให้ตรวจสอบได้ คือ ทางวาจาและทางการกระทำ หรือทางกาย พฤติกรรมซึ่งบ่งทางด้านความรู้สึกจึงอยู่ในรูปของวาจา หน้าตา ท่าทางเป็นสำคัญ แครทซ์วูล (Krathwohl et al. 1964 : 240-268) ได้จำแนกระดับความรู้สึกออกเป็น 5 ชั้น คือ การรับ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การมีระเบียบ และการมีคุณลักษณะ แต่ละชั้น มีพฤติกรรมซึ่งบ่งทางวาจาและทางกายของระดับจิตพิสัย ซึ่งช่วยให้การสอบวัดทำได้ดีและ ชัดเจนขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมซึ่งบ่งทางวาจา และทางกายของระดับจิตพิสัย

ระดับของจิตพิสัย	พฤติกรรมซึ่งบ่งทางวาจา	พฤติกรรมซึ่งบ่งทางกาย
1. การรับ 1.1 การรับรู้ 1.2 ตั้งใจรับ 1.3 ติดตามรับ	บอกได้ว่าต่างออกไปเปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าอะไรต่างไปจากเดิม การตรวจสอบข้อมูลที่มี ถามหาข้อมูลเพิ่มเติม	หยุดพฤติกรรมอื่นที่กำลังทำอยู่ เดิม จ้องมอง มองตาม
2. การตอบสนอง 2.1 ตอบตามสั่ง 2.2 ออสาทำ 2.3 พอใจทำ	ถามหาคำสั่ง คำชี้แจง กฎ ระเบียบ ประเพณี ร้องขอที่จะทำ เสนอที่จะทำ พูดจิตใจที่ได้ทำ คุยให้คนอื่นฟังว่า ได้ทำ	ทำเมื่อมีคำสั่ง คำชี้แจง การชี้แนะ การช่วยเหลือ ทำเอง ไม่ต้องขึ้นอยู่กับ ความช่วยเหลือ การชี้แนะ ยิ้มแย้ม พอใจที่ได้ทำ

ระดับของจิตพิสัย	พฤติกรรมซึ่บ่งทางวาจา	พฤติกรรมซึ่บ่งทางกาย
3. การเห็นคุณค่า		
3.1 เห็นค่า	ยอมรับ ชมเชย และเสนอให้ทำมากขึ้น	แสดงการทำ อย่างมั่นใจ ทำมากขึ้น ปรับปรุงให้ดีขึ้น
3.2 นิยม	ชี้ชวน ริเริ่มให้มีการกระทำ ส่งเสริมให้มีการทำ	ทำนาให้เป็นตัวอย่าง ช่วยเหลือ ผู้อื่นให้ทำ
3.3 มุ่งมั่น	ปกป้อง แก่ต่าง บุคคลและ การกระทำ	ทำอย่างมั่นคง ไม่มีผลจาก การเปลี่ยนแปลงภายนอก มีพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องน้อยลง
4. การมีระเบียบ		
4.1 มีสังกัด	อ้างอิงเป้าหมาย ยึดผลของ การกระทำ	มุ่งผลงาน ยึดมาตรฐานของงาน
4.2 มีระบบ	เลือกมากกว่าอย่างอื่น ซึ่ว่าสำคัญ กว่าสิ่งอื่น	เน้นขั้นตอนสำคัญๆ ยึดลำดับ ความสำคัญเลือกทำมากกว่า อย่างอื่น
5. การมีคุณลักษณะ		
5.1 ขยาย	ซึ่บ่งการนำไปอย่างกว้างขวาง	ทำอย่างสร้างสรรค์
5.2 เป็นนิสัย	ระบุว่าทำเป็นประจำ ได้รับความ ยกย่องปรากฏในสังคม	มีลักษณะเฉพาะในผลงานที่ สังคมระบุได้

ตารางที่ 2 พฤติกรรมซึ่งทางวาจา และทางกายของด้านความรักในการอ่าน

ระดับของจิตพิสัย	พฤติกรรมซึ่งทางวาจา	พฤติกรรมซึ่งทางกาย
1. การรับ	บอกได้ว่าครูสั่งให้อ่านหนังสือเพิ่มเติม	หยุดฟังคำสั่งของครูเกี่ยวกับการให้อ่านหนังสือเพิ่มเติม
2. การตอบสนอง	ถามหาชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง หรือแหล่งที่จะไปค้นคว้า	หาหนังสือที่ครูสั่งให้อ่านในห้องสมุด
3. การเห็นคุณค่า	พูดคุยกับเพื่อนถึงประโยชน์ในการอ่านและชักชวนหรือให้เพื่อนยืมหนังสือของตนไปอ่าน	เมื่อมีเวลาว่าง จะอ่านหนังสือที่ตนสนใจ
4. การมีระเบียบ	วิจารณ์สาระในสิ่งที่ได้อ่านอย่างมีเหตุผล	เลือกอ่านหนังสือที่มีคุณค่า
5. การมีคุณลักษณะ	ได้รับการยกย่องจากเพื่อนๆ และครู ว่าเป็นนักอ่าน และมีความรอบรู้ดี	อ่านหนังสือที่มีคุณค่าอย่างสม่ำเสมอ และนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย ทั้งด้านการเรียน การปรับปรุงตนเองและคิดค้นสิ่งใหม่ๆ

จิตพิสัยที่คุ้นเคยกันอยู่ในวงการศึกษา ได้แก่ ความสนใจ ความซาบซึ้ง และเจตคติ ซึ่งสามารถนำมาสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการด้านจิตใจที่กล่าวมาแล้ว คือ ความสนใจจะเริ่มพัฒนาตั้งแต่ขั้นการรับรู้ (1.1) จนถึงสนใจอย่างมุ่งมั่น (3.3) โดยที่ความสนใจนั้นต้องมีทั้งการกระทำ (สนใจตอบสนอง) เพราะความรู้ดี (ความมุ่งมั่น) ถ้าจัดระดับการสนใจทำเป็นพอใจทำแล้ว ทั้งสองระดับก็จะอยู่ในจิตพิสัยเช่นเดียวกัน

พฤติกรรมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินและการวัดจิตพิสัยในระดับต่างๆ โดยนำพฤติกรรมซึ่งทางวาจาและทางกายไปใช้จัดทำเป็นเครื่องมือวัด เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ เป็นต้น

7. แนวทางการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับ

สถานศึกษา

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาควรดำเนินการ โดยคณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา อาจเป็นชุดเดียวกับ คณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในกรณีสถานศึกษานาเล็กอาจจะให้ ครูผู้สอน ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ทั้งนี้ให้สถานศึกษาแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา โดยมี หน้าที่ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551 : 63-65)

7.1 ศึกษา นิยาม ความหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ

7.2 วิเคราะห์ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละคุณลักษณะ

7.3 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรายบุคคลก่อนการพัฒนา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เรียน

7.4 สร้างหรือเลือกเครื่องมือในการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

7.5 กำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนา

7.6 ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ และประเมินผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า

7.7 ดำเนินการประเมินผู้เรียนหลังการพัฒนาและสรุปผลการประเมิน

7.8 รายงานผลการพัฒนาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

8. แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น

ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น

- 8.1 บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
- 8.2 จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 8.3 จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 8.4 ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 11-50) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสามารถนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ไปบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการต่าง ๆ และกิจกรรมประจำวันของผู้เรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่มสาระ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	โครงการ	กิจกรรมประจำวัน
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์					
1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ	1.1.1 ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง	✓	✓		✓
	1.1.2 ปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่พลเมืองดีของชาติ	✓	✓		✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจกรรม ประจำวัน
	1.1.3 มีความสามัคคี ปรองดอง	✓	✓	✓	✓
1.2 ชำรงไว้ซึ่งความเป็น ชาติไทย	1.2.1 เข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรม ที่สร้างความสามัคคี ปรองดองที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	✓	✓	✓	✓
	1.2.2 หวงแหน ปกป้อง ยกย่อง ความเป็นชาติไทย	✓	✓	✓	✓
1.3 ศรัทธายึดมั่นและ ปฏิบัติตนตามหลักของ ศาสนา	1.3.1 เข้าร่วมกิจกรรม ทางศาสนาที่ตนนับถือ	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 ปฏิบัติตนตาม หลักของศาสนาที่ตน นับถือ	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 เป็นแบบอย่างที่ดี ของศาสนิกชน	✓	✓	✓	✓
1.4 เคารพเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์	1.4.1 มีส่วนร่วมหรือ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับ สถาบัน พระมหากษัตริย์	✓	✓	✓	✓
	1.4.2 แสดงความ สำนึกในพระมหา	✓	✓	✓	✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
	กรุณาธิคุณของ พระมหากษัตริย์ 1.4.3 แสดงออกซึ่ง ความจงรักภักดีต่อ สถาบัน พระมหากษัตริย์	✓	✓	✓	✓
2. ซื่อสัตย์สุจริต 2.1 ประพฤติตรงตามความ เป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	2.1.1 ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง ปราศจาก ความลำเอียง 2.1.2 ปฏิบัติตนโดย คำนึงถึง ความถูกต้อง ละอายและเกรงกลัวต่อ การกระทำผิด 2.1.3 ปฏิบัติตามคำมั่น สัญญา	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓
2.2 ประพฤติตรงตาม ความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทาง กาย วาจา ใจ	2.2.1 ไม่นำสิ่งของ หรือผลงานของผู้อื่น มาเป็นของตนเอง 2.2.2 ปฏิบัติตนต่อ ผู้อื่นด้วยความซื่อตรง 2.2.3 ไม่หาประโยชน์ ในทางที่ไม่ถูกต้อง	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
3. มีวินัย					
3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ ของครอบครัว โรงเรียน และ สังคม	3.1.1 ปฏิบัติตาม ข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบของครอบครัว โรงเรียนและสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	✓	✓	✓	✓
	3.1.2 ตรงต่อเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการ ทำงาน	✓	✓	✓	✓
4. ใฝ่เรียนรู้					
4.1 ตั้งใจ เพียรพยายาม ในการเรียนและเข้าร่วม กิจกรรม	4.1.1 ตั้งใจเรียน	✓	✓		✓
	4.1.2 เอาใจใส่และ มีความเพียร พยายาม ในการเรียนรู้	✓	✓		✓
	4.1.3 มีส่วนร่วมในการ เรียนรู้ และเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ	✓	✓	✓	✓
4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียนด้วยการ เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม	4.2.1 ศึกษาค้นคว้าหา ความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ แหล่ง	✓	✓	✓	✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	เรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน และ เลือกใช้สื่อได้อย่าง เหมาะสม	✓	✓	✓	✓
	4.2.2 บันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่ เรียนรู้ สรุปเป็น องค์ความรู้	✓	✓	✓	✓
5. อยู่อย่างพอเพียง	5.1.1 ใช้ทรัพย์สินของ ตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คู้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่าง ดีรวมทั้งการใช้เวลา อย่างเหมาะสม	✓	✓	✓	✓
	5.1.2 ใช้ทรัพยากรของ ส่วนรวมอย่างประหยัด คู้มค่าและเก็บรักษา ดูแลอย่างดี	✓	✓		✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
	5.1.3 ปฏิบัติตนและ ตัดสินใจด้วยความ รอบคอบมีเหตุผล	✓	✓		✓
	5.1.4 ไม่เอาเปรียบ ผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน พร้อมให้ อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำ ผิดพลาด	✓	✓	✓	✓
5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข	5.2.1 วางแผนการเรียน การทำงานและการใช้ ชีวิตประจำวันบน พื้นฐานของข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร 5.2.2 รู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่อ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข	✓	✓	✓	✓
6. มุ่งมั่นในการทำงาน 6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน	6.1.1 เอาใจใส่ต่อ การปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย 6.1.2 ตั้งใจและ รับผิดชอบในการ ทำงานให้สำเร็จ	✓	✓	✓	✓
		✓	✓	✓	✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
	6.1.3 ปรับปรุงและ พัฒนาการทำงาน ด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓
6.2 ทำงานด้วยความเพียร พยายาม และอดทนเพื่อให้ งานสำเร็จตามเป้าหมาย	6.2.1 ทุ่มททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อ ปัญหาและอุปสรรค ในการทำงาน	✓	✓	✓	✓
	6.2.2 พยายาม แก้ปัญหาและอุปสรรค ในการทำงานให้สำเร็จ	✓	✓	✓	✓
	6.2.3 ชื่นชมผลงาน ด้วย ความภาคภูมิใจ	✓	✓		✓
7. รักความเป็นไทย 7.1 ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูกตเวที	7.1.1 มีมารยาทงดงาม แบบไทย มีสัมมา การะ กตัญญูกตเวที ต่อผู้มีพระคุณ แต่งกาย แบบไทย	✓	✓	✓	✓
	7.1.2 ร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ไทย	✓	✓	✓	
	7.1.3 เคารพชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียม	✓	✓	✓	

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา				
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน	
	ประเพณี ศิลปะและ วัฒนธรรมไทย					
7.2 เห็นคุณค่าและใช้ ภาษาไทยในการสื่อสาร ได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม	7.2.1 ใช้ภาษาไทยและ เลขไทยในการสื่อสาร ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	✓	✓	✓	✓	
	7.2.2 ชักชวน แนะนำ ให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของ การใช้ภาษาไทย ที่ถูกต้อง	✓	✓		✓	
8. มีจิตสาธารณะ	8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ความเต็มใจและพึงพอใจ	8.1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงาน ด้วยความเต็มใจ	✓	✓	✓	✓
		8.1.2 อาสาทำงาน ให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติ ปัญญาด้วยความ สมัครใจ	✓	✓	✓	✓
		8.1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือ สร้างความสุขให้กับ ผู้อื่น	✓	✓	✓	✓

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	วิธีการพัฒนา			
		กลุ่ม สาระ	กิจกรรม พัฒนา ผู้เรียน	โครงการ	กิจวัตร ประจำวัน
8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม	8.2.1 ดูแล รักษา สาธารณสมบัติและ สิ่งแวดล้อมด้วยความ เต็มใจ	✓	✓	✓	✓
	8.2.2 เข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชนและ สังคม	✓	✓	✓	
	8.2.3 เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาหรือร่วม สร้างสิ่งที่ดีงามของ ส่วนรวมตาม สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยความกระตือรือร้น	✓	✓	✓	

จากการศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและมีการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี 8 ประการ 17 ตัวชี้วัด และ 48 กิจกรรมในการพัฒนา หากสถานศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสุขในการดำรงตน เป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่มีคุณภาพที่ดี สอดคล้องกับกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้

แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

1. ความหมายและประเภทของวินัย

1.1 ความหมายของวินัย

วินัยนักเรียน เป็นการเสริมสร้างความประพฤติของนักเรียน โดยนักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งหรือระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองเห็นพร้อมทั้งข้อบังคับที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย อันจะนำมาซึ่งความเสมอภาคและเกิดความสันติสุขแก่สมาชิกในโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องวินัย คุณธรรมและจริยธรรม การเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะวินัยเป็นสิ่งสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โรงเรียนจึงต้องแนะแนวทางให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวินัยในตนเอง นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าวินัย ดังนี้

อรณพ อุ๋นจะนำ (2541 : 18) ได้สรุปไว้ว่า วินัย หมายถึง มาตรการที่สร้างขึ้นเพื่อให้สมาชิกในสังคมต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ที่แต่ละสังคมได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นทั้งการเสริมสร้างให้กระทำความดี หรือให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หรืออาจเป็นการลงโทษเพื่อหักห้ามการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ

กรมวิชาการ (2542 : 21) ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันเพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

ธนุ วุฒิเกียรติไพบูลย์ (2542 : 11) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อปฏิบัติและข้อบังคับที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตาม อาจเกิดความเสียหายหรือความไม่เป็นระเบียบ เรียบร้อย เป็นเหตุให้ทำผิด และถูกลงโทษในที่สุด

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ (2542 : 38) ให้ความหมายความมีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กติกา และกฎหมาย ตามที่สังคมได้วางไว้หรือตามที่กลุ่มได้ตกลงอันจะนำมาซึ่งความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และความปลอดภัย

จากความหมายของวินัยที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับที่สังคมหรือบุคคลร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม ดังนั้นการเสริมสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน จึงควรครอบคลุมถึงการเสริมสร้างพัฒนานักเรียนให้สามารถประพฤติปฏิบัติตน อยู่ในระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับของโรงเรียนและสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.2 ประเภทของวินัย

1.2.1 ทวีเวช อร่ามเรือง (2540 : 17) ได้กล่าวถึง ประเภทของวินัย ได้สอดคล้องกันว่า หากจะแบ่งประเภทโดยเอาผู้ประพฤติวินัยเป็นสำคัญแล้ว แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1) วินัยในตนเอง คือ กระบวนการควบคุมตนเอง ประพฤติในสิ่งที่ตน คิดว่าดี ซึ่งเกิดจากความรู้ การเรียนรู้แบบอย่างที่ดีและการฝึกตนเอง วินัยประเภทนี้เป็นวินัย ที่เราสร้างขึ้นมาจากตนเองและตนเองเป็นคนปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น เช่น วินัยในการนอนการตื่น การดูหนังสือการออกกำลังกาย การทำงาน การพักผ่อน การตรงต่อเวลา การบังคับตนให้เป็น คนประหยัด การไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มสุรา ดัดผมสั้น และการแต่งกายให้ถูกต้องและ เหมาะสม

2) วินัยทางสังคมหรือหมู่คณะ คือ การใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือ ในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตาม หรือ คุมความประพฤติของสังคมนั้นๆ เช่น วินัยในการศึกษา วินัยทหาร วินัยตำรวจ วินัยสงฆ์ วินัยข้าราชการพลเรือน วินัยครู เป็นต้น วินัยของแต่ละหมู่คณะย่อมแตกต่างกันไปตาม จุดมุ่งหมายของหมู่คณะนั้นๆ และวินัยของหมู่คณะหรือของสังคมนี้อาจต้องคำนึงถึงการอยู่ ร่วมกันอย่างประชาธิปไตย

1.2.2 ทิววรรณ แสงพันธ์ (2542 : 11) ได้แบ่งวินัยไว้ 3 ประเภทคือ

1) วินัยเฉียบขาดแบบทหาร คือ การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือให้นักเรียน ทำดี เพราะ กลัวถูกลงโทษวินัยชนิดนี้ตรงกับสุภาษิตว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ซึ่งเมื่อทำดี จนเป็นนิสัยแล้วต่อไปจะคิดเป็นนิสัยไม่ทำชั่วแต่ก็ไม่เห็นด้วย โดยอ้างว่าผิดหลัก ประชาธิปไตย

2) วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้ ถือว่าเมื่อนักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจแล้วปัญหาเรื่องวินัยจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็น วิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะใช้เพื่อแก้ปัญหาทางวินัยของนักเรียน

3) วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตน มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติโดยพยายามสร้างให้นักเรียนนับถือในเกียรติของตนและรู้จักรับผิดชอบต่อความรักเกียรตินั้น

จากประเภทของวินัยที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า ประเภทของวินัย คือ วินัยภายนอกและวินัยในตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วินัยภายนอก หมายถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่บุคคลหรือสังคมกำหนดขึ้นอย่างสอดคล้องกันและเมื่อปฏิบัติร่วมกันแล้วจะนำมาซึ่งความสันติสุขของสังคมโดยรวม โดยการเสริมแรงการควบคุมบังคับ
2. วินัยในตนเอง หมายถึง การรู้จักควบคุมตนเองทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่บุคคลหรือสังคมกำหนดขึ้นอย่างสอดคล้องกันและเมื่อปฏิบัติร่วมกันแล้วจะนำมาซึ่งความสันติสุขของสังคมโดยรวม โดยไม่ต้องมีการควบคุมจากภายนอก

2. ความหมายของวินัยนักเรียน

2.1 ความหมายของวินัยนักเรียน

จิตรา ชนะกุล (2539 : 15) กล่าวว่า วินัยนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตน คือ ไม่ได้มุ่งแต่เพียงให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยต่างๆ เท่านั้น แต่มุ่งให้นักเรียนได้มีการพัฒนาในการควบคุมตนเอง อีกด้วย

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 170) กล่าวว่า วินัยของนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนกระทำตามระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ด้วยความสมัครใจเห็นคุณค่าที่เกิดจากการปฏิบัติ อันจะนำมาซึ่งความสุขความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนในสังคมนั้น

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2535 : 123) กล่าวว่า วินัยนักเรียน หมายถึง ข้อกำหนดเชิงพฤติกรรมให้นักเรียนประพฤติหรือปฏิบัติหากนักเรียนผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามหรือข้อกำหนดในเรื่องวินัยและการรักษาวินัยแล้ว จะต้องได้รับโทษทางวินัยตามควรแก่กรณี

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 7) กล่าวว่า วินัยนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ทั้งทางด้าน การแสดงออกและความรู้สึกต่างๆ โดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติ โดยมีได้เกิดจากข้อบังคับจากอำนาจภายนอก

กล่าวโดย สรุปแล้ว ความหมายของคำว่า วินัยนักเรียน หมายถึง ข้อกำหนดในการให้นักเรียนยึดถือในการบังคับ ควบคุมตนเองทั้งกาย วาจาใจ ให้ประพฤติปฏิบัติ

ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลง
ที่โรงเรียนกำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องมีการลงโทษ หรือควบคุมและนักเรียนที่มี
วินัยนั้นจะเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ รับผิดชอบ ตรงเวลา ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและ
แสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 14) หมวด 6 ว่าด้วย
มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (มาตรา 47-51) กำหนดให้มีระบบการประกัน
คุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับซึ่งมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในมาตรฐานด้านผู้เรียน กำหนดให้ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
โดยมีตัวบ่งชี้คือ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามหลักธรรม
เบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวทิต เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
เสียสละ ประหยัดใช้ทรัพย์สินสิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ภูมิใจและเห็นคุณค่า
ในความเป็นไทย นิยมไทย ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านวินัย
ของผู้เรียน คือ การตรงต่อเวลา ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของตนเองและยอมรับผลการกระทำ
ของตนเอง ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนทำกิจวัตรของตนเองตามกำหนดเวลา เคารพ
สิทธิของผู้อื่น

หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนา
คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพ
ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้
ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตาม
หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม
อันพึงประสงค์ซึ่งความมีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ครบครวั
และชุมชน โดยประพฤติปฏิบัติตนเองตามนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4)

1. ตรงต่อเวลา
2. ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของตนเองและยอมรับผลการกระทำของตนเอง
3. ปฏิบัติตนตามระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน
4. ทำกิจวัตรของตนเองตามกำหนดเวลา
5. เคารพสิทธิของผู้อื่น

สรุปได้ว่า ความมีวินัย คือบุคคลที่ปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน เป็นบุคคลที่ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามหน้าที่และกิจวัตรของตน ตามกำหนดเวลายอมรับผลที่เกิดขึ้นและเคารพสิทธิของผู้อื่น กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะของความมีวินัยและบุคคลที่มีวินัยในตนเองจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ ต่อไปนี้

ลักษณะที่ 1 มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติโดยไม่ขัดต่อกฎข้อบังคับของโรงเรียนและสังคม

ลักษณะที่ 2 มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา หมายถึง มีความสนใจตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จ ได้ด้วยดี ยอมรับในผลการทำงานทั้งในด้านดีและด้านเสีย ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตรงเวลา

3. ความสำคัญของงานวินัยนักเรียน

3.1 วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตาม ถ้าปราศจากวินัยขององค์กรนั้นก็ตั้งอยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราควรที่จะกำหนดให้หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เกิดวินัยให้ได้ การมีระเบียบวินัยนี้อาจเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ (กิตติพงษ์ ติบุญมี ณ ชุมแพ, 2548 : 37)

3.1.1 เกิดจากการมีอำนาจภายนอกมาบังคับ เช่น นักเรียนไม่กล้าทุจริต เพราะกลัวครูจับได้ผู้ร้ายไม่กล้าขโมยของเพราะเห็นตำรวจยืนอยู่ เป็นต้น

3.1.2 เกิดจากการมีจิตใจรู้สึกผิดชอบชั่วดี ไม่กระทำผิดวินัย เพราะบังคับใจตนเองได้วินัยที่ต้องการฝึกรวมขึ้นในนักเรียนนั้น ต้องการแบบที่สองมากกว่าแบบที่หนึ่ง นักเรียนที่เรียบร้อยขณะอยู่หน้าชั้น ไม่จัดว่าเป็นผู้มีวินัยดี คนที่สามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่ถูกที่ควรได้นั้น โดยปกติเป็นคนที่ไม่เข้าไหนเข้าได้ไม่เป็นอันตรายแก่สังคม หารใดที่ตีการฝึกฝนให้นักเรียนมีวินัยนั้นไม่ใช่ของง่าย ทั้งผู้ปกครองและครูจะต้องช่วยกัน

3.2 กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2536 : 227-228) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายสำคัญในการบริหารงานด้านวินัยนักเรียนระดับประถมศึกษา 2 ประการ คือ

3.2.1 มุ่งให้นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการ ไปจนถึงขั้นที่สามารถควบคุมดูแลตนเองและสังคมส่วนรวมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสะดวกสบาย ตลอดจนให้มีความสามารถในการปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องได้ด้วยตัวของเขาเอง ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ควรระลึกอยู่เสมอว่าในการดำเนินงานด้านวินัยนักเรียนนั้น จุดมุ่งหมายสูงสุดของงานก็คือ การสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็กๆ ได้แก่ ช่วงที่เด็กยังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา เพราะในช่วงนี้ทางโรงเรียนสามารถมองเห็นปัญหาของนักเรียนได้ง่ายและชัดเจนตลอดจนสามารถวิเคราะห์หาสาเหตุและแก้ไขปัญหาก็ง่าย

3.2.2 เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการเล่าเรียนของนักเรียน การขาดการดูแลหรือการปล่อยปละละเลยให้นักเรียนขาดระเบียบวินัยนั้นย่อมจะทำให้โรงเรียนหรือห้องเรียนกลายเป็นอาณาจักรแห่งความวุ่นวายไปในที่สุด พฤติกรรมใดก็ตามที่เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยไม่มีการยกเว้น

3.3 กรมสามัญศึกษา (2542 : 21) ได้ให้ความสำคัญในด้านวินัยนักเรียน ดังนี้

3.3.1 เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อม

3.3.2 ช่วยให้การรักษาระเบียบวินัยและเป็นคนดี

3.3.3 เมื่อฝึกบ่อยๆ จนเป็นนิสัยจะช่วยทำงานสำเร็จ

3.3.4 วินัยในตนเองช่วยสร้างและรักษาไว้ ซึ่งลักษณะผู้นำจึงจำเป็นต้อง

ความเจริญก้าวหน้าของสังคม

3.3.5 วินัยในตนเองเป็นเครื่องเตรียมตัวสำหรับการดำเนินชีวิต ในภายหน้า ซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพก็จะมีอิสระที่จะต้องผูกพันกับความรู้อีกกับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วย

3.3.6 วินัยในตนเองเป็นเครื่องปลูกฝัง การรู้จักควบคุมตนเองทีละน้อย จะได้เป็นนิสัยติดตัวไปภายหน้า

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างวินัยแก่นักเรียนมีความสำคัญมากในการที่จะช่วยให้นักเรียนปกครองตนเองได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนรู้จักเสียสละ ประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การมีวินัยจะทำให้ได้ชื่อว่าเป็นคนดี

4. สาเหตุของการขาดวินัย

4.1 มาลินี จุฑะระพ (2541 : 27-28) กล่าวว่า พฤติกรรมทุกอย่างมีสาเหตุ การที่นักเรียนประพฤติผิดวินัย อาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่อไปนี้

4.1.1 สภาพที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน นักเรียนอาจมีปัญหาในด้านต่อไปนี้

1) สภาพร่างกาย เช่น สุขภาพไม่ดี นั่งหลับในห้องเรียน หิวบ่อยๆ
ชอบรับประทานอาหารในห้องเรียน ชอบพูดชอบคุย อารมณ์หงุดหงิดบ่อยๆ

2) สภาพส่วนตัว อาจจะทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การเตะฟุตบอล
ไปโดนกระຈกแตกโดยไม่รู้สึกรู้สึคิด ชอบทำอะไรตามใจตนเอง เช่น โวยวายในขณะที่เรียน
หนังสือ ชอบแสดงพฤติกรรมเด่นดัง เช่น แต่งกายผิดระเบียบ ชอบเลียนแบบความประพฤติ
ไม่ดีของคนอื่น

3) สภาพทางจิต เช่น นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ หย่าร้างกัน
หรือทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้นักเรียนสุขภาพจิตเสีย จึงชอบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว
อยู่เสมอ

4.1.2 สภาพแวดล้อม นักเรียนอาจมีปัญหาอันสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม
ที่มีปัญหา ได้แก่

1) สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดีเช่น โรงเรียนมีสภาพไม่น่าอยู่ แออัด
เกินไป

2) เพื่อนๆ ไม่ดี เช่น นักเรียนถูกเพื่อนๆ กลั่นแกล้ง รังแก

3) สิ่งแวดล้อมนอกโรงเรียน

4.1.3 ครู ซึ่งเป็นตัวการที่สำคัญอาจทำให้นักเรียนเกิดปัญหาทางวินัยได้ เช่น

1) ครูมีบุคลิกภาพที่ไม่ดี เช่น การพูดจา การวางตัว การแต่งกายไม่
เหมาะสม

2) ครูไม่เตรียมการสอน เข้าห้องเริ่มต้นด้วยการดูค่านักเรียน

3) ครูขาดความชำนาญในการสอน บุคลิกในการสอนไม่เหมาะสม

สอนน่าเบื่อ ไม่น่าสนใจ

4) ครูไม่มีความยุติธรรมและมีอคติกับนักเรียน ทำให้นักเรียนเสื่อม

ศรัทธา

5) ครูขาดเทคนิคในการสอนที่ดี เช่น สอนไม่น่าสนใจ หรือสอนไม่เข้าใจ

6) ครูขาดเทคนิควิธีการอบรมนักเรียน เช่น ครอบงำนักเรียนโดยไม่ใช้

จิตวิทยา

4.2 ภูมิศักดิ์ แส่นกันษา (2546 : 75-76) ได้กล่าวถึงสาเหตุนักเรียนขาดวินัย

ดังนี้

4.2.1 ตัวนักเรียนเอง เช่น สุขภาพอ่อนแอ เจ็บป่วย ความพิการทางร่างกาย ขาดความอบอุ่นขาดความไว้วางใจของบุคคลอื่น ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง เรียกร้องความสนใจจากสังคมเลียนแบบบุคคลอื่น

4.2.2 ด้านกลุ่มเพื่อนนักเรียน เช่น ชอบเลียนแบบในทางที่ผิด เพื่อนชักชวนให้กระทำความผิด อยากอวดเพื่อนๆ ว่าเราเก่ง ต้องการสร้างบารมีให้เป็นคนเด่นในกลุ่ม ต้องการเอาใจเพื่อนสร้างอุมการณ์ในทางที่ผิด เกิดจากความขัดแย้งระหว่างเพื่อนในวัยเดียวกัน มีความเชื่อมั่นในกลุ่มสูงเกินไป ต้องการแข่งขันกับเพื่อนๆ

4.2.3 ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาจัดกิจกรรมมากเกินไป สถานศึกษาจัดกิจกรรมน้อยเกินไป กฎ ระเบียบสถานศึกษาเข้มงวดเกินไป กฎ ระเบียบสถานศึกษาหลวมเกินไป ความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครู ในสถานศึกษา ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ผู้สอน บรรยากาศภายในและภายนอก ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน สถานที่ตั้งสถานศึกษาไม่เหมาะสม ครู อาจารย์ประพฤติไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็นที่น่าสนใจ เป็นต้น

4.2.4 ด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว เช่น บิดา มารดาเจ็บป่วยต้องให้นักเรียนดูแลสภาพความเป็นอยู่ยากจน นักเรียนทำงานหาเงินเอง บิดา มารดาไม่มีอาชีพ ความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัว บิดา มารดา ไม่มีเวลาให้ลูก บิดา มารดา หย่าร้าง บิดา มารดา เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีครอบครัว มีสมาชิกมากเกินไป ครอบครัวบิดา มารดา เสียชีวิต ครอบครัวไม่มี บิดามารดา ผู้ปกครองเลือกที่รักมักที่ชัง มีอคติลำเอียง สภาพการเงินของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูเข้มงวดเกินไป การอบรมเลี้ยงดู ปล่อยปละละเลยเกินไป บิดา มารดาขาดความรับผิดชอบ บิดามารดาเป็นโรคจิต โรคประสาท บิดา มารดาปกป้องลูกเกินไป บิดามารดาไปทำงานต่างถิ่น เป็นต้น

4.2.5 ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สังคมขาดระเบียบวินัยภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ ระบบการสื่อสารที่ไร้พรมแดน อิทธิพลของสื่อมวลชนค่านิยมทางด้านวัตถุเพิ่มขึ้น สภาพแวดล้อมเกิดมลพิษ การเพิ่มของประชากร สังคมเสื่อมโทรม การแข่งขันผลประโยชน์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า สาเหตุการประทุพผิตวินัยของนักเรียนในสถานศึกษามี 5 สาเหตุคือ สาเหตุด้านส่วนตัวสาเหตุด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทั่วไป เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันเนื่องมาจาก

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และครอบครัวซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มีผลต่อการเสริมสร้างวินัยทั้งสิ้น

5. คุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัย

5.1 อรรถพร อุ้นจำนำ (2541 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีวินัยดังนี้

5.1.1 ช่วยสร้างและรักษาสภาพการณ์อันจำเป็น ต่อความงอกงามของนักเรียนและความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ถ้านักเรียนขาดวินัยการดำเนินงานทุกอย่างจะไม่ราบรื่นและมีผลเสียต่อตัวนักเรียนเอง

5.1.2 วินัยเป็นเครื่องเตรียมตัวสำหรับนักเรียน เพื่อเป็นการดำรงชีวิตในภายหน้า เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัว และการร่วมมือในการแก้ปัญหาของสังคม การมีวินัยในโรงเรียนเป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

5.1.3 วินัยเป็นเครื่องปลูกฝัง การรู้จักควบคุมบังคับใจตัวเองไปที่ละน้อย โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝัง อบรม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนจะต้องทำอยู่ตลอดเวลาและสม่ำเสมอ โดยการมอบหน้าที่ให้ทำและให้ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ ให้ดีที่สุด ตามกำลังและความสามารถ โรงเรียนต้องฝึกอบรมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความคิด ความงามและความจำเป็นที่จะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนในทางที่ชอบจนเป็นนิสัย มีลักษณะนิสัยที่จะนำความเจริญมาสู่ตนเองและสังคม ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องรู้จักนำตนเองให้ประพฤติและปฏิบัติกิจการงานในทางที่ถูกที่ควร

5.2 พันัส หันนาคินทร์ และคณะ (2542 : 38) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย ดังนี้

5.2.1 ทำให้ป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในชีวิต

5.2.2 ทำให้ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากคนอื่น

5.2.3 ทำให้สังคมสงบสุข

5.2.4 ทำให้บุคคลที่มีระเบียบวินัยดี สามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่ทางที่ดี

ได้ง่าย

จากคุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่า คุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัย เป็นสิ่งจำเป็นสังคมให้มีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมปรารถนา การสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นการฝึกฝนเพื่อเตรียมคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ คือ เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

6. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวินัยนักเรียน

วินัยในตนเองมีลักษณะของการแสดงออกทาง คุณธรรมจริยธรรมของบุคคล มากกว่าและสำคัญกว่าลักษณะของความรู้ที่รู้ซ้ำ และความสามารถกระทำดี กระทำชั่วด้วย ฉะนั้นจึงควรให้ความสนใจเกี่ยวกับที่มาและการเจริญเติบโตของจิตและลักษณะการมีวินัย ในตนเอง นักจิตวิทยาพัฒนาการให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้มานานแล้วและมีความเห็นว่าคุณสมบัติวินัยหรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักชัยของการพัฒนาทางจิตใจ ของบุคคลความมีวินัยเป็นลักษณะสำคัญของผู้มีวุฒิภาวะทางจิตใจและสามารถจะใช้เป็น เครื่องมือวัดระดับพัฒนาการทางจิตใจของบุคคลได้ด้วย

6.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget)

มาลินี จุฑะรพ (2541 : 264-266 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1969 : 372-

4) กล่าวว่าความเชื่อที่ว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของลักษณะบางประการของบุคลิกภาพ ฉะนั้น การพัฒนาจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึก ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้มาตั้งแต่อายุ 2-3 ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลมาจากการที่ตัวเด็กได้ร่วมคบหาสมาคมกับผู้อื่นมากกว่าที่จะ เป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาทางร่างกายและทางประสาทหรือเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอน ของพ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ เพียเจท์ อธิบายว่า การฝึกหัดอบรมและระเบียบวินัยจากทางบ้านเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมของเด็กที่เขา ได้รับรู้ เด็กจะยอมรับเอาความเชื่อค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ได้ ก็ต่อเมื่อเขาได้เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ได้ใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นซึ่งเป็นผลที่เขาได้มีส่วนร่วมทางสังคมและได้แสดงบทบาท เด็กจะต้อง สวมบทบาทของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตน จึงจะทำให้เข้าใจผู้อื่นอย่างชนิดเอาใจเขามาใส่ใจเรา เด็กจะต้องฝึกหัดคิดพิจารณาไตร่ตรองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิหน้าที่และ การแลกเปลี่ยนกันและกันหยั่งถึงจิตใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

เพียเจท์ ยังกล่าวอีกว่า พัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของเด็กที่ได้ศึกษา

มี 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 คือ ระยะเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ขวบ เป็นระยะที่เด็ก เรียนรู้จากการสัมผัสเคลื่อนไหวอย่างไม่มีจุดหมาย ไม่มีควมสนใจ ตั้งใจในระยะเวลานาน การเคลื่อนไหวร่างกายเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งมาถึงการเคลื่อนไหวอย่างมีจุดหมาย ซึ่งใน ระยะนี้เด็กไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใดๆ ในการเล่น แต่เริ่มแสดงความพอใจในกิจกรรมที่ทำเสมอ ทำซ้ำกัน

ระยะที่ 2 คือ ระหว่างอายุ 2-5 ขวบ ระยะนี้เด็กถือตนเอง เป็นศูนย์กลางเด็กชอบเล่นตามลำพังและอยู่ในระยะกำลังเลียนแบบและหัดพูด แม้ว่าจะเล่นกับเพื่อน แต่ก็อยู่ในลักษณะต่างคนต่างเล่น ไม่ได้ใช้กฎเกณฑ์ร่วมกัน เด็กยังไม่สามารถแยกความคิดของตนจากผู้อื่น ไม่สามารถนำความคิดของผู้อื่นมาพิจารณาเปรียบเทียบของตน เด็กถูกบังคับให้ยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบจากภายนอกจากผู้ใหญ่และเด็กรู้สึกลัวว่าตนไม่เท่าเทียมกับผู้ใหญ่ อ่อนแอกว่าและไม่รู้ว่าตนมีความคิดแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร

ระยะที่ 3 คือ ช่วงอายุระหว่าง 6-8 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความร่วมมือกัน เด็กวัยนี้ชอบเล่นกับผู้อื่น ความพอใจในการเล่นไม่ใช่เพื่อความต้องการที่จะออกกำลัง กล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวอย่างเดียวหรือไม่ใช่เพื่อการอยู่ในโลกแห่งจินตนาการของตนเองตามลำพัง แต่เพื่อความพอใจทางสังคมการตกลงแบ่งปันกันระหว่างเพื่อน ความจงรักภักดีต่อพวกพ้องและไม่ใช่เป็นการเล่นที่ต้องเอาชนะเพียงอย่างเดียว ระยะนี้เด็กมองเห็นแล้วว่ากฎเป็นเพียงข้อตกลงซึ่งทุกคนต้องเคารพ

ระยะที่ 4 คือ ช่วงอายุระหว่าง 10-12 ปี ระยะนี้เด็กมีความเข้าใจในกฎดีขึ้น ชอบอภิปรายเพื่อหาข้อตกลงในหลักเกณฑ์ การเล่นเพื่อจะให้สนุกสนาน มีความสลับซับซ้อนกฎเป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้และเห็นคุณค่าในการพิสูจน์

ฉะนั้นตามทัศนะของ เพียเจท์การพัฒนาความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับกฎนี้ เด็กในช่วงระยะที่ 3 เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พัฒนาการอายุระหว่าง 6-8 ปี ต้องมาจากการติดต่อสมาคมร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับเพื่อนฝูงกับบุคคลภายนอกในสังคมที่กว้างออกไป ซึ่งจะทำให้เด็กต้องคิดถึงเหตุผล ไม่เข้าข้างตนเอง เมื่อเข้าใจหลักการเปลี่ยนแปลงตอบแทนกัน จะทำให้เข้าใจหลักสัมพันธ์กับผู้อื่น และเด็กวัยนี้ชอบทดลองพิสูจน์และชอบคบหาเป็นระยะที่เขากำลังพัฒนาสติปัญญา สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

6.2 ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของเมอว์เรอร์ (Mowrer)

กรมวิชาการ (2542 : 29-30 ; อ้างอิงมาจาก Mowrer. 1990 : 174) ได้กล่าวว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่า จะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิด จนกระทั่งเติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดา มารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ซึ่งเมอว์เรอร์ได้อธิบายว่าทารกหรือเด็กจะต้องเรียนรู้จาก

ผู้เลี้ยงดูคน โดยการเรียนรู้ที่เกิดในสภาพที่เหมาะสมเท่านั้น การเรียนของเด็กทารกหรือเด็กนี้ จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนต่อไปนี้

6.2.1 บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กทารก บิดา มารดาหรือผู้เลี้ยงดูซึ่งเป็นผู้ที่นำมาบำบัดความต้องการของทารก เช่น หิวก็ดื่มนม ร้อนก็อาบน้ำ ยุงกัดก็มีผู้ไปค้ำให้ ฯลฯ เมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็รู้สึกสบาย พอใจและมีความสุข ความรู้สึกของทารกนี้ จะรุนแรงมากและติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนรู้สึกสบาย พอใจและมีความสุขนั้น สิ่งที่เกิดควบคู่กับเหตุการณ์อยู่เสมอทุกครั้งก็คือ การปรากฏตัวของบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู ในขณะที่มาปรนนิบัติเด็ก การบำบัดความต้องการของตนกับบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู เป็นสิ่งควบคู่เสมอในการรับรู้ของเด็กจึงถ่ายทอดมายังบิดามารดา ซึ่งเมเรอร์เชื่อว่าความรักและพอใจ บิดามารดานั้น จะต้องเกิดการเรียนรู้เช่นนี้ในเด็ก เช่น เมื่อหิวก็ไม่ได้กินหรือกิน ยามไม่ได้หิวเด็กก็จะไม่เกิดความพึงพอใจ เด็กก็จะมีรากฐานในการที่จะเรียนรู้ที่จะรักและพอใจบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดูคนนั้นคือ บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ เริ่มแรกของทารกหรือเด็ก ก็คือ ผู้เลี้ยงดูเด็ก ซึ่งอาจจะเป็นบิดามารดา หรือผู้อื่นก็ได้

6.2.2 ความรักความผูกพันของเด็ก นำไปสู่การปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนหรือการเลียนแบบคนที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและความพอใจของเด็กที่มีต่อบิดา มารดาหรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้เมื่อบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู มีการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือมีการกระทำหรือการพูดจาอย่างไรเด็กก็จะเกิดการทำตาม หรือเลียนแบบคำพูดหรือการกระทำที่บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูสั่งสอน หรือตามที่เห็นบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูกระทำ ซึ่งการกระทำของเด็กเช่นนี้จะทำให้เขาเกิดความสุขความพอใจได้เอง อันเป็นลักษณะการให้รางวัลหรือชมเชยตนเอง โดยบุคคลไม่ได้หวังผลจากภายนอก การเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนเองของเด็กจะทำทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่าๆ กัน ตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นผู้เลี้ยงดูสูบบุหรี่เสมอเมื่อเด็กสูบบุหรี่บ้าง ก็จะมีมีความสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรัก ตนพอใจมาก่อนความสามารถในการให้รางวัลตนเองนี้ เมเรอร์ เชื่อว่าเป็นลักษณะที่แสดงถึง การบรรลุวุฒิภาวะทางจิตของบุคคลนั้น โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่อายุ 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ในการได้ตอบเมื่อเกิดการคับข้องใจ เมื่อเกิดความกลัวในการมีความรัก และในการมีอารมณ์ต่างๆ ฯลฯ ส่วนผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง

หรือขาดการควบคุมตนเองก็เพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ตั้งแต่วัยทารก จึงกลายเป็นผู้ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำและกลายเป็นผู้ทำผิดกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอในรายที่รุนแรง อาจกลายเป็นอาชญากรเรื้อรัง หมดโอกาสที่จะแก้ไข

จากทฤษฎีของมาเรอร์ แสดงให้เห็นว่าการเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ด้วยความรัก ความอบอุ่นและผ่านการอบรมสั่งสอนและการเลียนแบบที่ดึงมาจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น

6.3 ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยของตนเองของ พีค และ แฮวิกเฮิร์สต์ (Peak and Havighurst)

กรมวิชาการ (2542 : 29-30) เชื่อว่าการควบคุมของอีโก้และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ร่วมกันทำให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นอย่างสมเหตุสมผล นักทฤษฎีทั้งสองเห็นว่า พลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ในบุคคลจะมีมากหรือน้อยก็ได้ และบุคคลแต่ละบุคคลจะมีพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ในระดับที่ไม่เท่ากัน อันเนื่องมาจากการได้ความรู้ทางจริยศึกษาที่ทำให้ทราบถึงผลที่จะเกิดจากการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในระดับไม่เท่ากัน ส่งผลไปยังความมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ที่ต่างระดับกัน ดังนั้น นักทฤษฎีทั้งสอง จึงได้จำแนกลักษณะของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ คือ

6.3.1 พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ที่น้อยมาก โดยบุคคลจะเป็นผู้ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวโดยไม่เรียนรู้ที่จะให้แกผู้อื่น เป็นผู้ไม่สามารถควบคุมตนเองได้และจะกระทำการต่างๆ อย่างไม่ไตร่ตรอง บุคคลประเภทนี้ถูกควบคุมโดยความเห็นแก่ตัวของตนเองและเป็นผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเองหรือมีน้อยมาก

6.3.2 พวกเอาแต่ได้ (Expedient person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้ที่น้อย แต่พลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มีมากขึ้น แต่ยังคงอยู่ในประเภทปานกลาง ค่อนข้างน้อยบุคคลประเภทนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลได้ของตนเองที่ไม่จริงใจจะยอมอยู่ใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจ ถ้าจะทำให้เขาได้รับผลที่ต้องการเป็นผู้ที่มีความมีวินัยในตนเองน้อย ลักษณะนี้จะปรากฏตั้งแต่วัยเด็ก ตอนเด็ก และคนบางประเภทจะติดตัวไปจนตลอดชีวิต

6.3.3 พวกคล้อยตาม (Conforming person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้เหมือนคน 2 ประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มากกว่า คือ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก คนพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลักและคล้อยตามผู้อื่น โดยไม่ไตร่ตรองบุคคลประเภทนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมของสังคมและกลุ่มเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางแต่ไม่แน่นอน

6.6.4 พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational conforming person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้ในระดับปานกลาง แต่มีพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มากเกินไปจนเป็นผู้ที่ยอมรับหลักเกณฑ์และค่านิยมทางสังคมเข้าไป เป็นลักษณะของตนเอง จะเป็นผู้ที่ทำตามหลักเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่น และสรีรธา เป็นผู้ที่ถูกควบคุมโดยค่านิยม และปทัสถานของสังคมเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมากแต่ยังไม่สมบูรณ์ บุคคลประเภทนี้จะทำตามกฎอย่างเคร่งครัด โดยเห็นว่ากฎเกณฑ์นั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์ แม้จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้อื่นก็ไม่สนใจ บุคคลประเภทนี้จะเป็นหลักของชุมชน เพราะมีความมั่นคงในความเชื่อและการกระทำคนอื่นเห็นได้ง่ายแต่ขาดการยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผลของคนประเภทนี้ จึงยังเป็นคนที่ไม่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

6.3.5 พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational altruistic person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้มากและพลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มากด้วยจนเกิดสมดุลระหว่างการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล โดยเห็นแก่ผู้อื่นทั่วไปเป็นหลัก บุคคลประเภทนี้ มีความสามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุผล มีตกอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มในสังคมหรืออยู่ใต้อิทธิพลของกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผล เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงมากจะเป็นผู้ที่ตระหนักถึงผลการกระทำของตนต่อผู้อื่น ก่อนจะทำอะไรก็พิจารณาอย่างมีเหตุผลเพื่อผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือกับสังคมมีความรับผิดชอบ และให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไป มีความต้องการที่จะเสียสละและเห็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

อย่างไรก็ตามบุคคลประเภทนี้มีไม่มากนักในแต่ละสังคม แต่นักทฤษฎีทั้งสองเชื่อว่า เป็นบุคลิกภาพที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์คือ ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่บุคคลควรจะมีเพราะผู้ที่มีวินัยในตนเอง จะมีจริยธรรม ประพฤติอย่างมีเหตุผล ไม่ก่อความวุ่นวายในสังคม การศึกษาทฤษฎีที่ว่าด้วยการเกิดวินัยในตนเอง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทราบวินัยในตนเองมีที่มาอย่างไร เพื่อจะได้ปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนต่อไป

จากการศึกษาทฤษฎีของพีคและเฮวิกเฮิร์ส พบว่าการพัฒนาความมีวินัยของตนเองของพีคและเฮวิกเฮิร์สใช้ความรู้ทางจริยธรรมมาช่วยในการสร้างพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางจิตสำนึกที่สมบูรณ์และมีการควบคุมตนเองจนสามารถสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตนเองอย่างเหมาะสม บุคคลมีพื้นฐานการควบคุมตนเองแตกต่างกัน และมีผลต่อการพัฒนาวินัยในตนเองด้วย ดังนั้นการที่จะฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง จะต้องเริ่มที่การฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองก่อน

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับวินัย ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีทั้งสามมีความสอดคล้องกัน คือ ทฤษฎีของ เพียร์เน้นการพัฒนาความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับกฎนี้ เด็กในช่วงระยะที่ 3 เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พัฒนาการอายุระหว่าง 6-8 ปี ต้องมาจากการติดต่อสมาคมร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับเพื่อนฝูงกับบุคคลภายนอกในสังคมที่กว้างออกไป ซึ่งจะทำให้เด็กต้องคิดถึงเหตุผล ไม่เข้าข้างตนเอง เมื่อเข้าใจหลักการเปลี่ยนแปลงตอบแทนกัน จะทำให้เข้าใจหลักสัมพันธ์กับผู้อื่น และเด็กวัยนี้ชอบทดลองพิสูจน์และชอบคบหาเป็นระยะที่เขากำลังพัฒนาสติปัญญา สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ทฤษฎีของมอร์เรอร์ เป็นการวางพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง โดยเริ่มจากการเลี้ยงดูทารกจนเกิดความผูกพันและเด็กเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้เลี้ยงดู เด็กจะเรียนรู้และพัฒนากลายเป็นพลังในการควบคุมตนเองหรือเกิดเป็นสร้างคุณธรรมจริยธรรมในตนเองตามทฤษฎีพีคและเฮวิกเฮิร์ส เชื่อว่า เป็นบุคลิกภาพที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์คือ ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณสมบัติสิ่งที่สำคัญที่บุคคลควรจะมีเพราะผู้ที่มีวินัยในตนเอง จะมีจริยธรรมประพฤติอย่างมีเหตุผลไม่ก่อความวุ่นวายในสังคม

แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

ในการปลูกฝัง ให้นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง นอกจากบิดา มารดาและผู้ปกครองจะต้องอบรมเลี้ยงดู ฝึกบุตรหลานให้สามารถควบคุมตนเอง ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับของตนเองและสังคมที่สอดคล้องกัน โดยเริ่มจากการควบคุมในระยะแรกและค่อยๆ จูงใจ ปลูกฝังให้ยึดมั่นอยู่ในจิตสำนึกจนไม่ต้องถูกควบคุมโดยคนอื่นจากที่บ้านแล้วที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ การฝึกให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตน ในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นสังคมที่

แตกต่างจากอยู่ที่บ้าน ทั้งกฎเกณฑ์ระเบียบ แบบแผนและข้อบังคับต่างๆ เพื่อเป็นการเชื่อมต่อกับที่บ้านให้เกิดพัฒนาการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นสมาชิกที่ดีและทรงคุณค่าของสังคมต่อไป การดำเนินงานของโรงเรียนดังกล่าวนี้เรียกว่า การดำเนินงานวินัยนักเรียน โรงเรียนซึ่งแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอธิบายรายละเอียดในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ดังนี้

1. กล้า ทองขาว (2535 : 132-133) ได้ให้หลักการเสริมสร้างวินัยนักเรียนไว้อย่างกว้าง 10 ประการ ดังนี้

1.1 เป้าหมายของการศึกษาและจุดประสงค์ของวินัยนักเรียนมีลักษณะคล้ายกัน คือ ต้องการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นประชาชนที่สามารถนำตนเองได้

1.2 วินัยควรมีพลังพอที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้นักเรียนไปสู่เป้าหมายของการเรียนการสอนได้

1.3 วินัยนักเรียนจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

1.4 การควบคุมทางวินัย ควรเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและการเจริญเติบโตของเด็ก

1.5 พฤติกรรมที่มุ่งให้เกิดขึ้นจากวินัยนักเรียนนั้น ควรนำสถานการณ์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยกล่าวคือ ปกติบุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่างกันเมื่อสถานการณ์ต่างกัน

1.6 ประสิทธิภาพการสอนปรากฏกับนักเรียนเป็นสิ่งที่แสดงความสามารถในการควบคุมทางวินัยนักเรียนของครู

1.7 วินัยเป็นการทำให้นักเรียนสามารถต่อสู้การเรียนและกิจกรรมที่หนักหน่วงในโรงเรียนได้

1.8 การกำหนดวิสัยทัศน์นักเรียน ควรพิจารณาปัจจัยแวดล้อมหลายด้านรวมทั้งปัจจัยภายนอกโรงเรียน

1.9 การกำหนดวินัยนักเรียน ควรคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.10 วินัยนักเรียนหรือข้อกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ที่ไม่เหมาะสม สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้

จากความคิดเห็นดังกล่าว จะทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบวินัยนักเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนว่า ระเบียบวินัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี ดังนั้น ครูที่มีประสิทธิภาพในการดำเนิน

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจะมีส่วนสร้างความสำเร็จในเรื่องระเบียบวินัยของนักเรียนด้วย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างวินัยนักเรียน

2. มาลินี จุฑะรพ (2541 : 284) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนไว้ดังนี้

2.1 การสร้างความต้องการของนักเรียน โดยวิธีการกระตุ้นให้นักเรียน นำวิธีการที่ส่งคนนำไปใช้ในการทำงานประสานความสำเร็จมาให้ให้นักเรียน ได้เห็นจุดประสงค์ ของการทำงานเห็นประโยชน์ที่จะได้รับเพราะนักเรียนทุกคนต้องการความสำเร็จในงาน ระเบียบวินัยที่ดี

2.2 สร้างวินัยในสิ่งที่นักเรียนทำได้ไม่ยากเกินไป และไม่ละเอียดยึดถ่วง จนฝืนธรรมชาติของนักเรียนซึ่งยังไม่มีวุฒิภาวะแบบผู้ใหญ่ วินัยที่ดีจะต้องสามารถปฏิบัติตาม ได้และมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริง

2.3 สร้างวินัยโดยการหลีกเลี่ยงการตำหนิตติเตียนคุณค่า แต่ควรใช้วิธีการชมเชย และยกย่อง เมื่อนักเรียนกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีการลงโทษนักเรียนที่ฝ่าฝืนด้วยวิธีการ ที่เหมาะสมและมีเหตุผลมีความเป็นธรรม

2.4 สร้างวินัยด้วยบรรยากาศของความอบอุ่นเป็นกันเองกับนักเรียนให้เป็นไป เพื่อบรรยากาศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชั้นเรียน และเป็นไปเพื่อเชิดชูชื่อเสียงของโรงเรียน

2.5 สร้างวินัยโดยนำวิธีการของประชาธิปไตยมาเป็นแนวทางโดยให้มีการเคารพนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักสิทธิหน้าที่ของตน มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีจิตใจเอื้ออารีต่อกันตามหลักสามัคคีธรรม

2.6 ระเบียบวินัยที่สร้างขึ้นต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ อ่านง่ายเข้าใจง่ายเข้าใจ ตรงกัน

2.7 การใช้อำนาจปกครองจะต้องเต็มไปด้วยพรหมวิหาร 4 เป็นหลัก คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

2.8 จุดหมายปลายทางของวินัยที่สร้างขึ้นนี้ก็คือ การให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัย ในตนเอง

2.9 การให้ความรู้และการประเมินความสำเร็จเกี่ยวกับวินัยนักเรียนจะต้อง เป็นไปโดยถูกต้องและยุติธรรม

3. มาลินี จุฑะรพ (2541 : 285-286) ยังได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ไว้ 3 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความศรัทธา การจูงใจหรือกระตุ้นให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวินัยข้อนั้นๆจนเกิดความศรัทธาที่จะปฏิบัติตามด้วยความสมัครใจและเต็มใจ ซึ่งจะทำให้วินัยกษัตริย์เป็นนิสัยในที่สุด

ขั้นที่ 2 การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง เมื่อนักเรียนศรัทธาและยอมรับวินัยนั้นๆ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตาม ก็ให้มีการกำหนดพฤติกรรมที่จะปฏิบัติว่านักเรียนควรจะปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดวินัยในการกระทำของตน เช่น ถ้านักเรียนได้รับการจูงใจในศรัทธาการตรงต่อเวลาในขั้นที่ 2 นี้ ก็จะมากำหนดกันว่า ขอให้ทุกคนมาให้ทันก่อนโรงเรียนเช้าหรือขอให้ทุกคนส่งการบ้านตามกำหนดเป็นต้น เพื่อให้นักเรียนรู้ว่าควรทำอะไรบ้าง เพื่อเป็นการเป็นผู้ตรงต่อเวลาการกำหนดพฤติกรรมในขั้นนี้ควรกำหนดในหลายๆ พฤติกรรมในวิถีชีวิตในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและได้ปฏิบัติมากพอแก่การสร้างนิสัย

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติจนเป็นนิสัย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมตามที่ได้กำหนดแล้วในขั้นที่ 2 โดยให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจังในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ 2 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและเคยชินในที่สุดจะกลายเป็นนิสัยของนักเรียน

4. นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2540 : 30-34) การสร้างวินัยให้เด็กยอมรับนั้น วินัยหรือกฎทุกกฎต้องมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

4.1 กฎ ต้องสมเหตุสมผล หมายความว่า สิ่งที่ยากให้เด็กทำนั้น ควรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และเป็นเรื่องที่ได้ทำได้ในระดับอายุของพวกเขา

4.2 กฎต้องถูกต้องไม่คลุมเครือ คือต้องแน่ใจว่ากฎที่ตั้งขึ้นในเด็กทุกเรื่องเป็นสิ่งที่ชัดเจน อย่าให้มีข้อสงสัยหรือโต้เถียงได้

4.3 กฎต้องบังคับได้ คือ ต้องมีบทกำหนดโทษ ถ้าทำผิดจะต้องลงโทษอย่างจริงจังอย่าให้มีข้อสงสัยหรือโต้เถียงได้

5. อรรถพร อุ้นจะนำ (2541 : 19) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนควรมีลักษณะดังนี้

5.1 การทำดีของนักเรียนเป็นไปเพราะคนเห็นดีเห็นงามที่ได้จากการทำความดี ไม่ใช่เพราะอำนาจภายนอกมาบังคับให้กระทำดี การเชื่อฟัง และระเบียบที่เกิดขึ้นจากการเข้าใจเหตุผลของการกระทำตามระเบียบ ไม่ใช่กลัวอำนาจจากบุคคลอื่นที่ออกกระเบียบนั้น จุดหมายปลายทางของวินัยโรงเรียน คือ ต้องการให้รู้จักควบคุมตนเอง

5.2 การออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่า จะมีส่วนช่วยนักเรียนประพาศดี ไม่ใช่ออกมาเพื่อเหตุผลส่วนตัวของผู้มีอำนาจที่ออกคำสั่งนั้น

5.3 การปฏิบัติต่อหน้าผู้กระทำผิด ให้เป็นไปตามลักษณะพื้นฐานส่วนตัวของผู้กระทำผิดเป็นรายๆ ไป

5.4 กิจกรรมทั้งหลายของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นส่วนให้นักเรียนสร้างความเจริญไปในวิถีทางอันเป็นที่ยอมรับของสังคม

6. กองวิจัยทางการศึกษา (2542 : 38-39) ได้เสนอแนวทางในการเสริมสร้างวินัยในตนเองว่าการสร้างวินัยไม่ควรมุ่งประเด็นอยู่ที่การลงโทษ แต่ควรจะเน้นการฝึกอบรม และให้ความรู้มากกว่าถ้าแก้ปัญหาโดยการลงโทษจะส่งผลทางลบทั้งสิ้น ซึ่งควรดำเนินการดังนี้

6.1 การตักเตือนด้วยวาจา คือ การเรียกผู้มีปัญหาเข้ามาพบเป็นการส่วนตัว เพื่ออภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งที่จะโน้มน้าวให้เห็นด้วยกับการแก้ปัญหาต่างๆ ผู้มีปัญหานั้นๆ ผู้มีปัญหาก็ได้รับการตักเตือนให้คิดถึงความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานขององค์การเพื่อเป็นการให้โอกาสผู้มีปัญหาได้รู้ตัว และปรับปรุงตัวเสียก่อน

6.2 การตักเตือนด้วยการบันทึก ถ้าปัญหาเดิมยังคงอยู่ ผู้มีอำนาจเรียกเข้ามาพบเพื่อว่ากล่าวตักเตือนหลายครั้ง และควรมีหนังสือแจ้งไปยังผู้มีปัญหา เพื่อย้ำเตือนในสิ่งที่พูดตกลงกันได้

7. อัญญา ประสานชาติ (2545 : 7-10) ได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนไว้ ดังนี้

7.1 จัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตนในห้องเรียน เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียน ซึ่งข้อตกลงต้องร่วมกันเห็นชอบระหว่างครูกับนักเรียน ข้อตกลงก็มีการทบทวนด้วยวิธีใหม่เพื่อที่ครูจะไม่บ่น พูดซ้ำซาก พร่ำเพรื่อ ชวนให้เกิดความเบื่อหน่าย และมีอารมณ์อยากต่อต้าน

7.2 เมื่อมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่หลากหลาย โดยมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน คือ แก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองต่อไป พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ถ้ากิจกรรมในชั้นเรียนทำสิ่งซ้ำไม่น่าสนใจ ต่ำกว่าความสามารถของเด็กหรือสูงกว่าความสามารถของเด็กที่จะทำสำเร็จได้ เด็กก็จะหาทางออกอย่างอื่นที่ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา ดังนั้น จึงต้องหาสาเหตุของพฤติกรรมที่พบก่อน จึงจะแก้ปัญหามาตรงจุด

7.3 ครูเป็นแบบอย่างให้กับเด็กได้ มีข้อตกลงกันอย่างไร ครูก็ควรทำตัวอย่างในเรื่องเหล่านั้นสำหรับเด็ก ไม่ใช่ครูแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง แต่ครูก็ปฏิบัติอย่างตรงข้าม เช่น ครูสอนให้เด็กพูดจาดีๆกับเพื่อน รู้จักควบคุมอารมณ์ไม่ให้โกรธเพื่อน ไม่ส่งเสียงดังไม่ทะเลาะกัน แต่เมื่อเด็กทำผิดครูเองจับเด็กเขย่า ตะคอก ชูเด็กเสียงดัง หรือครูมีปัญหาตนเองทะเลาะกันเสียงดัง ขัดกับที่ครูแนะนำเด็กเกิดความสับสนว่าปฏิบัติอย่างไร

7.4 มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อเด็กทุกคนโดยเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลและหลักการ ตามข้อตกลงเป็นจุดสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นลูกหลานของใคร เอาจริง ทำจริง ก็ได้ผลจริง ถ้าครูทำได้ เด็กก็จะศรัทธาในตัวครู วินัยก็จะเกิดตามมา บางครั้งมีกรณีทำผิดเกิดขึ้น นักเรียนกลุ่มหนึ่งถูกลงโทษ อีกกลุ่มหนึ่งผิดในกรณีเดียวกัน ครูเพิกเฉยเพราะว่า กลุ่มนั้นล้วนแต่เป็นลูกของผู้มีอิทธิพล หรือมีพระคุณต่อตนเองหรือโรงเรียน ถ้าทำเช่นนั้น เมื่อไรเด็กทั้งสองกลุ่มจะไม่เชื่อ และศรัทธาในตัวครูกลุ่มแรกจะเกิดความมุ่งร้ายมองเห็นความไม่ยุติธรรม ความไม่สม่ำเสมอของครู ครูเลือกปฏิบัติ กลุ่มหลังได้ใจทำอีก และจะไม่เกิดการเรียนรู้ที่จะทำให้ตนมีวินัย เพราะเข้าใจในแนวปฏิบัติไม่ถูกต้อง เมื่อกรณีเด็กกระทำผิดไม่ว่าเรื่องใดข้อเตือนใจสำหรับครู คือ ไม่ว่าเรื่องใดไม่ควรนำเด็กไปเปรียบเทียบกับว่า ทำไมเด็กคนนี้ทำไม่เหมือนคนนี้ เพราะเป็นการสร้างความรู้สึกมุ่งร้ายเกิดขึ้นกับเด็ก ทั้งต่อตัว และเพื่อนที่ได้รับการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร่วมกันบ่อยครั้งที่ครูผลลพูดว่า เมื่อไรเธอจะทำตัวได้เรียบร้อยน่ารักเสียที ดูซิเขาทำตัวได้ดีมากสม่ำเสมอ ครูชื่นชมทุกคนถ้าเธอทำตัวได้ดีครั้งหนึ่งของเขา ห้องก็จะสงบกว่านี้เชอนี้ ไม่รู้อะไร น่าเบื่อ ถ้ามีการพูดแบบนี้ซ้ำๆ ไม่นานกรณีปัญหาระหว่างเด็กที่ถูกเปรียบเทียบกับกันก็จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในวัยที่เริ่มย่างเข้าสู่วัยรุ่น

7.5 ปรับเปลี่ยนเทคนิค ในการจัดการเรื่องวินัยให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เทคนิคที่เคยใช้มาแล้ว อาจจะใช้ไม่ได้อีกในวันหนึ่ง

7.6 ให้เด็กรู้แผนงานแต่ละวันแต่ละสัปดาห์ ช่วยเตรียมตัวเตรียมใจ รู้อะไรที่ครูมีต่อตัวเขาในการเรียน ในการร่วมกิจกรรมต่างๆตามแผนงานที่กำหนด หรือตามข้อตกลงที่กำหนดมีป้ายประกาศแจ้งให้ทราบประกอบกับการมีสัญญาณ สัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะช่วยในการดำเนินงานตามแผน

7.7 เมื่อมีพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่เรียกร้องความสนใจจากครูตลอดเวลา ครูอาจใช้วิธีเมินเฉยไม่สนใจ การไม่ให้ความสนใจบางครั้งจะช่วยหยุดพฤติกรรมนั้นๆ ได้ดี

ในทำนองเดียวกันถ้ามีพฤติกรรมอะไรที่ครูคิดว่าเป็นอันตรายต่อเด็ก ต่อนุคคลอื่น ก็ต้องเข้าไปจัดการทันทีเพื่อหยุดพฤติกรรมนั้น เมื่อเด็กสงบแล้วจึงพูดด้วย สอบถามสาเหตุ และช่วยคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ในบางครั้งการกระทำต่างๆ ของเด็ก สร้างความเดือดร้อนให้กับทุกคน ครูต้องสื่อสารให้ตรงกับเด็กให้ตรงประเด็น เปิดเผยความรู้สึกของครูของเพื่อน เพื่อยกระดับจิตสำนึกของเด็ก

7.8 สิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยในการจัดการกับวินัยได้ดีสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะช่วยทำให้เด็กมีจิตใจสงบทำงานต่างๆ ผ่านไปด้วยดี เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ต้องแก้ไข การใช้กลุ่มเพื่อนในห้องเรียนเด็กจะดูแลกันเอง ผลที่ได้ออกมาดีกว่าที่ผู้ใหญ่คอยกำกับ

7.9 มีมุมสงบให้เด็กไปนั่งสงบจิต สงบใจ เมื่อเกิดอารมณ์เสีย ไม่พอใจ อันเป็นต้นเหตุทำให้เกิดสับสนวุ่นวายในห้องเรียน โดยมุมนี้มีมุมทำโทษ แต่เป็นมุมที่เด็กเข้าไปนั่งทำให้สงบ โดยไม่ให้ใครไปรบกวนสมาธิ อาจจะทำเป็นบ้านหลังเล็กๆในห้องเรียน เด็กโมโหจะได้เข้าไปนั่งเป็นที่รู้กันว่าในห้องเรียนว่าคนอื่นจะ ไม่ไปรบกวน พอเด็กสบายใจขึ้น เด็กก็จะเดินออกมาเองและเข้าร่วมกิจกรรมของห้องเรียนต่อไป

นอกจากนี้ในการที่เด็กควบคุมตนเองไม่ได้ และไม่อยู่ในสภาพที่อธิบายเหตุ ผลได้การทำเวลาออกจะช่วยเด็กได้ การให้เวลาออกจะช่วยเด็กได้ การให้เวลาออกนั้นจะต้องให้ประสบการณ์ทางบวกให้แก่เด็ก คือเวลาออกไม่ใช่การลงโทษ เด็กไม่ควรได้รับการข่มขู่ให้เกิดความกลัวในเรื่องนี้ เวลาออกไม่ได้ทำให้ขยาหน้า และการให้เวลาออก ทำได้นานเท่าที่เด็กจะสงบและช่วงเวลานี้ ผู้ใหญ่และเด็กควรจะได้คุยกันเกี่ยวกับความรู้สึก การให้เวลาออกเพื่อทำให้จิตสงบ โรงเรียนบางแห่งให้เด็กนั่งเก้าอี้ที่มุมใดมุมหนึ่ง โดยไม่ต้องทำงาน แต่นั่งหันหน้าไปดูเพื่อนๆ ที่กำลังทำงานอยู่ในห้องนั่งนานเท่าที่ต้องการเมื่อเห็นว่าตัวเองจะเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสงบแล้วก็กลับเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป การมองการทำงานของเพื่อน จะช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป คือ การเสริมสร้างวินัยนักเรียนนั้น มีอยู่หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับบริบทและสิ่งแวดล้อม รวมถึง วัฒนธรรมของท้องถิ่นของแต่ละสถานศึกษาจะเลือกใช้ แต่โดยทั่วไปแล้ว การสร้างความศรัทธาให้เห็นความสำคัญ การสร้างแบบอย่างมีส่วนสำคัญในการสร้างนิสัยให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย นอกจากนี้ครูมีการมุ่งใจให้ความรักความอบอุ่น สร้างบรรยากาศให้กับนักเรียนและทำตัวเป็นแบบอย่าง ฝึกนักเรียนให้มีนิสัยที่ดีงามติดตัวนักเรียน

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 89 คน มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 86 คน มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 84 คน มัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 54 คน มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 44 คน มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 33 คน เป็นนักเรียนชายจำนวนทั้งสิ้น 198 คน และเป็นนักเรียนหญิง จำนวนทั้งสิ้น 192 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 390 คน โรงเรียนได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นยุทธศาสตร์หลักและถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ แต่พบว่าพฤติกรรมการขาดความมีวินัยของนักเรียนบางกลุ่มยังฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน คือมีการแต่งกายไม่ถูกต้องผิดระเบียบ ไม่ตรงต่อเวลา ขาดความรับผิดชอบ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น มีความหลากหลายทางความคิดและพฤติกรรม ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ระหว่างการปรับตัวให้เข้ากับภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาที่แสดงถึงความเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนรุ่นน้อง ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาได้ร่วมกับคณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ร่วมประชุมหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาการขาดความมีวินัยของนักเรียนดังกล่าว จึงได้นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวทางและความจำเป็นเร่งด่วน ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาการขาดความมีวินัยของนักเรียน และสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โดยรวมได้ ผลการพิจารณาคัดเลือก ได้แนวทางเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียน ซึ่งแบ่งกิจกรรมการพัฒนานออกเป็น จำนวน 3 ด้าน

โดยอาศัยกรอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยที่ผู้วิจัยและคณะครูร่วมกัน
สังเคราะห์ขึ้นเพื่อพัฒนางานปกครองนักเรียน ดังนี้ ความมีวินัยด้านการตรงต่อเวลา
ความมีวินัยด้านการแต่งกาย และความมีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมาย

1. ความหมายวินัยด้านการตรงต่อเวลา

1.1 การตรงต่อเวลา

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 45) ได้ให้ความหมายการตรงต่อเวลาไว้ว่า
หมายถึง การทำงานหรือการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างสำเร็จตามกำหนดเวลา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 11-13) ได้ให้คำจำกัดความการตรงต่อเวลาว่า
รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วนและใช้เวลาให้ถูกทาง พยายามให้เป็นประโยชน์มากที่สุดไม่ทำให้
คนอื่นเสียเวลาเพราะเราเป็นต้นเหตุ เช่น การผัดนัด การรู้จักคุณค่าของเวลาของตนเองและ
ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมให้มากที่สุด การที่นักเรียนรู้จักวางแผน ใช้เวลา
ของตนเองและใช้เวลาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุดในเรื่องการเดินทางไปโรงเรียน
และเดินทางกลับบ้านและหาความรู้เพิ่มเติม การใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด
ทบทวนการเรียน การใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัว การใช้เวลาในการนอน การพักผ่อน
และการทำงานอดิเรก การใช้เวลาช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม

รุจิร ภู่อาระ และคณะ (2545 : 29) ได้กล่าวว่า การตรงต่อเวลาหมายถึง
การทำกิจกรรมใดๆ ให้สำเร็จไปตามกำหนดไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และเมื่อรู้ว่าทำอะไรสักอย่าง
กำหนดก็ไม่นั่งนอนใจ ควรรีบทำงานนั้นให้เสร็จ เพื่อมิให้ช้ากว่ากำหนดกว่าเดิม

วินัย พัฒนรัฐ (2545 : 16) ได้สรุปว่า การตรงต่อเวลาหมายถึงการทำงาน
หรือการปฏิบัติต่อหน้าที่ให้ตรงตามเวลาหรือให้ทันตามเวลาที่กำหนด การฝึกให้ตรงเวลาว่า
เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความมีวินัย

สวัสดิ์ ปทุมราช และคณะ (2541 : 2) ได้ให้คำจำกัดความ การตรงต่อเวลา
หมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จตามกำหนดเวลา เช่น
นักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้ง

สุนทร ไชยราช (2549 : 13) ได้ให้ความหมายว่า การตรงต่อเวลา
เป็นการทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องมีการวางแผนและให้เสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลา
เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เมื่อเวลาผ่านไปไปแล้ว เราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ดังนั้น เราต้อง
บริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าหากปล่อยเวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์
ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็เสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขที่สุดในชีวิต

คือ การรู้จักวางแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมใดๆ ให้ถูกต้องและพยายามทำให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จะทำให้ชีวิตมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับคนอื่นและสังคมได้ด้วย

สรุปได้ว่า การตรงต่อเวลา เป็นการทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องมีการวางแผนและเสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เมื่อเวลาผ่านไปไปแล้ว เราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ดังนั้น เราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าหากปล่อยเวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็จะเสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขในชีวิตคือการรู้จักการวางแผนการใช้เวลาในกิจกรรมใดๆ ให้ถูกต้องและพยายามทำให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จะทำให้ชีวิตมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับคนอื่นและสังคมได้ด้วยดี นักเรียนควรประพฤติปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา 4 ด้าน ได้แก่ 1) เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้รับผิดชอบต้องรีบดำเนินการทันที 2) เมื่อนัดกับใครต้องไปพบตามเวลาและสถานที่ที่นัดหมายพยายามอย่าผัดผ่อน ถ้าไม่ไปตามเวลาต้องรีบแจ้งโดยทันที 3) เมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด 4) เมื่อมีอุปสรรคในขณะปฏิบัติงานเกิดความท้อแท้ในงานต้องหยุดชะงักต้องรีบแก้ไขเพื่อให้งานเสร็จทันตรงตามเวลาที่กำหนด

1.2 การเสริมสร้างวินัยด้วยการตรงต่อเวลา

1.2.1 แนวทางในการปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา

1) พันธ์ หันนาคินทร์ (2542 : 61) ได้ให้แนวทางปฏิบัติดังนี้

1.1) เมื่อได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้รับผิดชอบต้องรีบ

ดำเนินการทันที

1.2) เมื่อนัดกับใครต้องไปตามเวลา และสถานที่ที่นัดหมาย พยายาม

อย่าผัดผ่อนถ้าไปไม่ได้หรือไปช้าให้รีบแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทันที

1.3) เมื่ออยู่ที่บ้านต้นนอกตอนเช้าให้ทันเวลา

1.4) เมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนให้ทันตามเวลาที่กำหนด

เพื่อจะได้รับความรู้อย่างเต็มที่

1.5) เมื่อมีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อาจเกิดความท้อแท้ในงานต้องหยุดชะงักต้องรีบแก้ไข เพื่อให้งานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

2) รุจีร์ กุ้สาระ และคณะ (2545 : 30) ได้กล่าวว่าการทำตนให้เป็นคนตรงต่อเวลาต้องมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

- 2.1) รับผิดชอบต่อภารกิจทันทีที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2) ไม่หยุดหรือชะงักอยู่กับที่
- 2.3) สร้างตารางหรือกำหนดการที่จะเริ่มต้นดำเนินงานและเสร็จสิ้น

ตามโครงการ

1.2.2 ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา

รุจีร์ กุ้สาระ และคณะ (2545 : 31) ได้กล่าวว่าการปฏิบัติตนเป็นคนตรงต่อเวลา มีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) รับผิดชอบต่อภารกิจทันทีที่ได้รับมอบหมาย
- 2) ไม่หยุดหรือชะงักอยู่กับที่
- 3) อาจได้รับมอบหมายงานที่สำคัญบางอย่างให้ทำเพิ่มขึ้นเพราะได้รับการไว้วางใจว่าเป็นคนตรงต่อเวลา

- 4) มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพราะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ
- 5) มีมิตรมาก อยากคบหาสมาคมและอยากร่วมทำงานด้วย

1.2.3 โทษของการไม่ตรงต่อเวลา

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (2545 : 16) ได้สรุปว่า การเป็นคนไม่ตรงต่อเวลาทำให้เกิดผลเสียดังนี้

- 1) จะทำให้งานล่าช้า
- 2) ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป
- 3) ขาดความพร้อมเพียงในหมู่คณะ

1.3 วินัยด้านการเข้าเรียนตรงเวลา

วินัยด้านการเข้าเรียนเป็นการแสดงออกของนักเรียนด้านการเรียน โดยแสดงความตั้งใจเอาใจใส่ ไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากตัวนักเรียนและสิ่งแวดล้อม ตั้งใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาหรือก่อนเวลาที่กำหนด มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 11-13) คุณลักษณะสำคัญที่ประพฤติเป็นประจำ ได้แก่

1.3.1 เมื่อทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนต้องรีบเข้า

ชั้นเรียนทันที

1.3.2 เมื่อพักรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว นักเรียนรีบเข้าห้องเรียนตามเวลาที่

1.3.3 เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆนอกห้องเรียน เมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วต้องเข้าห้องเรียนตรงเวลาที่

1.4 แนวทางในการปฏิบัติคนให้ตรงต่อเวลา

แนวทางในการปฏิบัติ มีดังนี้ (พนัส หันนาภินทร์. 2542 : 61)

1.4.1 เมื่อได้รับมอบหมายงานหรือหน้าที่ให้รับผิดชอบต้องรีบดำเนินการทันที

1.4.2 เมื่อนัดกับใครต้องไปตามเวลา และสถานที่ที่นัดหมาย พยายามอย่าผิดนัด ถ้าไปไม่ได้หรือไปช้าให้รีบแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทันที

1.4.3 เมื่ออยู่ที่บ้านตื่นนอนตอนเช้าให้ทันเวลา

1.4.4 เมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเข้าเรียนให้ทันตามเวลาที่กำหนด เพื่อจะได้รับความรู้อย่างเต็มที่

1.4.5 เมื่อมีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อาจเกิดความท้อแท้จนงานต้องหยุดชะงักต้องรีบแก้ไข เพื่อให้งานสำเร็จตามเวลาที่กำหนดการทำตนให้เป็นคนตรงต่อเวลาต้องมีแนวปฏิบัติ ดังนี้ (รุจิร ภูสาระ และคณะ. 2545 : 30)

1) รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2) ไม่หยุดหรือชะงักอยู่กับที่

3) สร้างตารางหรือกำหนดการที่จะเริ่มต้นดำเนินงานและเสร็จสิ้น

ตามโครงการ

สรุปได้ว่า การตรงต่อเวลาเป็นการทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องมีการวางแผนและทำให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เมื่อเวลาผ่านพ้นไปแล้วเราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ดังนั้น เราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ซึ่งจะทำให้เสียโอกาสในภายหลัง การที่จะดำรงตนให้มีความสุขที่สุดควรพยายามทำให้งานเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ชีวิตจะมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้ดี

1.5 กิจกรรมการพัฒนาให้นักเรียนให้มีวินัยด้านการตรงต่อเวลา

กิจกรรมที่กระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยการประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ของนักเรียน ให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ตรงต่อเวลา ติดตามผลการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ โดยมีกิจกรรมสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนา ดังนี้

- 1.5.1 การเข้าเรียนตรงตามตารางเรียน
- 1.5.2 นักเรียนส่งงานที่ครูมอบหมายตามกำหนดเวลา
- 1.5.3 นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน
- 1.5.4 นักเรียนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามกำหนดเวลา
- 1.5.5 นักเรียนเข้าห้องเรียนตรงเวลา
- 1.5.6 นักเรียนทำเวรตามที่ได้รับมอบหมาย
- 1.5.7 นักเรียนมาถึงโรงเรียนไม่เคยสาย

2. ความมีวินัยด้านการแต่งกาย

การแต่งกายให้ถูกกาลเทศะเป็นสิ่งจำเป็นและมีความจำเป็นสำคัญอย่างยิ่งเพราะเครื่องแต่งกายจะบอกผู้อื่นได้ว่า ผู้แต่งกายเป็นคนอย่างไร เครื่องแต่งกายจะบอกความรู้สึกต่อผู้พบเห็นได้และเมื่อแต่งกายไม่เรียบร้อย จำทำให้ตนเองขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความภาคภูมิใจ ซึ่งผิดกับเครื่องแต่งกายที่ดี จะรู้สึกดี ผายและมี ความเชื่อมั่นในตนเอง

2.1 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2555 : 56-57) ได้สรุปไว้ว่า รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โดยได้ทำโครงการเสริมสร้างความวินัยนักเรียน ทั่วประเทศขึ้นและกำหนดเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยด้านการแต่งกายไว้โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของ โรงเรียนที่ตั้งอยู่

นอกเขตเมือง

- 1) ตรวจสอบนักเรียนในเรื่องความสะอาดของร่างกายและเรื่องแต่งกายรวมทั้งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเครื่องแบบที่สวมใส่ประจำวัน
- 2) เก็บรวบรวม บันทึกผลการตรวจไว้เพื่อแสดงผลการพัฒนา และเป็นข้อมูลในการพิจารณา
- 3) อาจใช้โครงการที่ช่วยน้องในแง่เด็กโตรับผิดชอบดูแลเด็กเล็ก

4) จัดให้มีการประกวดความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ของเครื่องแต่งกาย

5) พิจารณากำหนดระเบียบหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องแต่งกาย
ตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2.1.2 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของโรงเรียนที่ตั้งอยู่เขต
ในเมือง

ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย อาจทำได้โดยให้สถานศึกษา
มีการกำหนด ปรับปรุง แก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการแต่งกายของนักเรียนชาย-หญิง
การแต่งกายเครื่องแบบลูกเสือ-เนตรนารี-บุคลากร-ชุดพลศึกษา รวมทั้งเรื่องผมและ
เครื่องประดับต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยให้ครู-อาจารย์ และผู้มีส่วนร่วม
เกี่ยวข้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด แต่ทั้งนี้ต้องให้สอดคล้อง
กับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ท้องที่ที่นักเรียนมีปัญหามาจากแคลนเรื่องแต่งกาย ก็ควร
พิจารณาเสริมสร้างวินัยในส่วนที่ดำเนินการได้ เช่น เรื่องเกี่ยวกับความสะอาด เป็นต้น ทั้งนี้
ขอให้พิจารณาถึงสภาพแวดล้อมที่สามารถปฏิบัติได้จริงของนักเรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ
เป็นสำคัญ

2.1.3 ด้านการสวมเครื่องแบบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

1) เสื้อชาย ผ้าสีขาว แบบคอเชิด แขนสั้น หญิง ผ้าสีขาวแบบคอปก
กลาสี ผูกด้วยผ้า ผูกคอชายามเหลี่ยม เงื่อนกลาสีดำหรือกรมท่า

2) กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสี kaki แบบสุภาพขาสั้น

3) กระโปรง ผ้าสีดำหรือกรมท่า แบบสุภาพ พับเป็นจีบข้างละ 3 จีบ

ทั้งด้านหน้าและบ้านหลังยาวเพียงเท่า

4) เข็มขัดชายใช้เข็มขัดหนังสัตว์หรือน้ำตาลหัวเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยม
ผืนผ้าชนิดหัวกลัดหรือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้

5) ถุงเท้า รองเท้า ชายรองเท้าผ้าใบสีดำ หรือสีน้ำตาล แบบหุ้มสัน
ชนิดผูก ถุงเท้าสั้นสีขาวหรือสีน้ำตาล หญิงรองเท้าหนังหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มสันหุ้มปลายเท้า
มีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้าสั้นสีขาว

6) เครื่องหมายสถานศึกษา ใช้เครื่องหมายชื่ออักษรย่อของสถานศึกษา
ปักที่อกเสื้อเบื้องขวาบนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหมสีน้ำเงินแก่

7) สำหรับเครื่องแต่งกายชุดไทย ชุดลำลอง ชุดกีฬา และชุดนาฏศิลป์ ให้สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี โดยความเห็นชอบของเจ้าสังกัด

2.1.4 ด้านการสวมเครื่องประดับ นักเรียนสามารถสวมเครื่องประดับ ดังนี้

- 1) นาฬิกาข้อมือ
- 2) ไม่สวมสร้อยคอทำด้วยเงินหรือโลหะสำหรับแขวนพระ ที่เป็นตาม

สมัยนิยม

3) ด้านทรงผม นักเรียนชายต้องตัดผมในทรงนักเรียน นักเรียนหญิง ตัดผมโดยให้ไรผมอยู่เหนือตึงหูเล็กน้อย ห้ามตัด ห้ามซอย ห้ามข้อมสีกม ห้ามรัดผม ห้ามใส่น้ำมันแต่งผม

4) ไม่ใช่เครื่องสำอาง ห้ามนักเรียนใช้เครื่องสำอางในการแต่งหน้า มาโรงเรียน ได้แก่ ห้ามใช้ลิปสติก หรือนำยาอุทัยทิพย์ทาริมฝีปากให้มีสีผิดธรรมชาติ ห้ามกันคิ้ว ห้ามเขียนคิ้ว ห้ามทาสีเล็บ ห้ามใช้แป้งผัดหน้า ห้ามใช้ดินสอเขียนขอบตา สำหรับขอบข่ายของวินัยการแต่งกายนั้น มีความสำคัญเพราะการแต่งกายที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้ที่มีระเบียบ วินัยจะเห็นได้ว่าการมีวินัยในการแต่งกาย มีความจำเป็นและสำคัญในการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่สง่างามของนักเรียน

2.2 จูไร ลียาทศ (2531 : 81) กล่าวว่า สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา นั้น กฎข้อบังคับที่โรงเรียนตั้งขึ้น โดยยึดระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2527 ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน โดยที่กระทรวงศึกษาธิการ อาศัยตามความในมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พุทธศักราช 2482 จึงได้วางระเบียบไว้ ดังนี้

2.2.1 การแต่งกายในระดับมัธยมศึกษา

- 1) เสื้อชาย ผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ตแขนสั้น หญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผ้าสีขาวแบบคอปกกลาสี ผูกด้วยผ้าผูกคอชายสามเหลี่ยมเงื่อนกลาสี สีดำหรือกรมท่า แขนสั้น ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผ้าสีขาวแบบคอเชิ้ตแขนสั้น
 - 2) กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีกรมท่าแบบสุภาพ ขาสั้น
 - 3) กระโปรง ผ้าสีดำหรือสีกรมท่าแบบสุภาพพับเป็นจีบข้างละ 3 จีบ
- ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ยาวเพียงได้เข้า

4) เข็มขัดชาย ใช้เข็มขัดหนังสีดำหรือสีน้ำตาล หัวเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยม ผืนผ้าชนิดหัวกลัดหรือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้ สำหรับนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายเข็มขัดหนังสีดำ หัวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ชนิดหัวกลัดหุ้มด้วยหนังหรือผ้าสีเดียวกับ เข็มขัด

5) ถุงเท้า รองเท้า ชาย รองเท้าน้ำหรือผ้าใบสีดำหรือสีน้ำตาล แบบหุ้มส้นชนิดผูกถุงเท้าสั้นสีขาวหรือสีน้ำตาล หญิงรองเท้าน้ำหรือผ้าใบสีดำแบบหุ้มส้น หุ้มปลายเท้ามีสายรัดหลังเท้าถุงเท้าสั้นสีขาว

6) เครื่องหมายของสถานศึกษา ใช้เครื่องหมายชื่ออักษรย่อของ สถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวาบนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม สถานศึกษาของรัฐบาลใช้สีน้ำเงินแก่

2.3 วิจิตร อวระกุล (2540 : 123-124) กล่าวว่า การแต่งกายเป็นการเสริมสร้าง บุคลิกภาพให้แก่ตนเอง ผู้ที่แต่งกายดีย่อมดึงดูดความสนใจให้แก่ผู้พบเห็นและอยากจะคบหา สماعคมด้วยเครื่องแต่งกายช่วยเสริมสร้างและสามารถเปลี่ยนบุคลิกภาพของตนเองได้ การแต่งกายดีทำให้มีเสน่ห์ไม่จำเป็นต้องใช้ของมีค่าราคาแพงหรือหรูหราแบบทันสมัย

2.4 สรุปได้ว่า การแต่งกายให้ถูกกาลเทศะเป็นสิ่งจำเป็นมีความสำคัญยิ่ง เพราะเครื่องแต่งกายจะบอกผู้อื่นได้ว่า ผู้แต่งเป็นคนอย่างไร เครื่องแต่งกายจะบอกความรู้สึกรัก แก่ผู้พบเห็นและเมื่อเวลาใดที่แต่งกายไม่เรียบร้อย จะทำให้ตนเองขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความภาคภูมิใจซึ่งผิดกับเมื่อแต่งกายดีจะรู้สึกพึงพอใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับ นักเรียนจะต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎของ โรงเรียนและตามกฎที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเท่านั้น

กิจกรรมการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยด้านการแต่งกาย

กิจกรรมที่กระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติตนให้มีวินัยในการ แต่งกายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยการประชุมชี้แจงกฎระเบียบในการแต่งกาย ที่ถูกต้องตามกฎระเบียบที่โรงเรียนกำหนดและให้ตรงกับที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด ให้นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ ให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายให้ถูกระเบียบ ของโรงเรียนและการแต่งกายให้ถูกกาลเทศะนอกโรงเรียน และร่วมติดตามผลการปฏิบัติตน ของนักเรียนอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ โดยมีกิจกรรมสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนา ดังนี้

2.4.1 ทรงผมของนักเรียนจะต้องถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

2.4.2 เครื่องแต่งกายนักเรียนจะต้องแต่งกายถูกต้องตามวันที่ทางโรงเรียนกำหนดในตารางเรียน

2.4.3 นักเรียนจะต้องแต่งกายเหมาะสมกับนักเรียนและถูกต้องสมบูรณ์ในวันหนึ่งวัน

2.4.4 นักเรียนจะต้องดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่งกายของตนเอง

2.4.5 นักเรียนจะต้องแต่งกายถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน

2.4.6 นักเรียนจะต้องรักษาความสะอาดของเล็บมือ เล็บเท้าและผม

3. ความมีวินัยต่อหน้าที่ที่ครอบคลุมหมาย

3.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหน้าที่

ได้มีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่าหน้าที่ในลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนี้

โคเฮน (Cohen, 1979 : 35-36) ได้ให้ความหมายของคำว่า “หน้าที่” ไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องปฏิบัติและยังให้คำอธิบายเรื่องความหมายซึ่งสรุปได้ว่า เป็นหน้าที่ที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลบางบุคคลจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ที่คาดหวังโดยผู้อื่น แต่เรา ก็ยังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติไปตามหน้าที่ที่สังคมกำหนดให้ และส่วนหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงเป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตาม ตำแหน่งของเขา ส่วนความไม่ตรงกันของหน้าที่ที่กำหนดกับหน้าที่ที่ปฏิบัติจริง นั้นอาจมีสาเหตุมาจากบุคคลขาดความเข้าใจในส่วนร่วมของหน้าที่ที่ต้องการ บุคคลไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับหน้าที่ที่ถูกกำหนด และบุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงหน้าที่นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุมาร ตรีภคสมบัติ (2542 : 26) ได้ให้แนวความคิด ในเรื่องมโนทัศน์ของทฤษฎีหน้าที่ว่าหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งใน ได้ถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน เช่น จากผู้อยู่ในตำแหน่งอื่นๆ รอบตัว (ผู้ร่วมงาน) รวมทั้งตัวเราเองด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นี้เกิดจากกระบวนการซึ่งเรียกว่า “กระบวนการทางสังคม (Socialization) ถ้าความคาดหวังจากทุกฝ่ายไม่ตรงกันและผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในหน้าที่ ไม่สามารถปรับให้มีความพอดีจะเกิดปัญหาต่อต้านขัดแย้งในหน้าที่หรือความล้มเหลวในหน้าที่ได้ และผลที่ตามมาคือความล้มเหลวของงาน ดังนั้น การแสดง หน้าที่ของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่จะเป็นไปได้ถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างและที่สำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจในหน้าที่ที่ตน

ต้องแสดงหรือปฏิบัติ ประสบการณ์ของผู้ที่แสดงหน้าที่ และบุคลิกภาพของผู้ที่แสดงหน้าที่ นั้น

สุพัตรา สุภาพ (2540 : 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า หน้าที่ คือการ ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ หน้าที่ คือ ต้องเลี้ยงดูลูก เป็นครู หน้าที่ คือ สั่งสอน อบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนใจหน้าที่ คือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2542 : 92-93) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการการแสดงหน้าที่ของบรรดาสมาชิกภายในองค์การ ย่อมสามารถกำหนด มา ได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นระยะของการคาดหมายในหน้าที่ อาจโดยการ ปฐมนิเทศ การอบรมเพื่อให้สามารถคาดหมายถึงหน้าที่ที่เขาต้องแสดงออกในองค์การ ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เป็นทางการ อาจกำหนดออกมาเป็นวัตถุประสงค์ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน กฎ ข้อบังคับ ระยะที่ 3 เป็นระยะของการเรียนในหน้าที่ โดยบุคคลจะต้องปรับหน้าที่ให้สมดุล กับความคาดหมายที่เป็นทางการจากองค์การและความคาดหมายที่ไม่เป็นทางการจากผู้ร่วมงาน และระยะที่ 4 ระยะของการคงอยู่หรือออกไปจากองค์การ ถ้าหากหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ ไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตามความคาดหมายขององค์การ รู้สึกเกิดความขัดแย้งหรือไม่มี ความชัดเจนในหน้าที่ขึ้น ก็จะต้องตัดสินใจลาออกไปในที่สุด

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2542 : 29-30) ได้อธิบายถึงคำว่า “หน้าที่” ตามความคิด ทางสังคมว่า “หน้าที่” โดยทั่วไปอาจพิจารณาความหมายได้ 2 นัยคือ นัยแรก พิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม “หน้าที่” หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อ เรียกต่างๆ ซึ่งจะแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่ง นั้น อีกนัยหนึ่ง พิจารณาในด้านการแสดงหน้าที่ หรือการปะทะสังสรรค์ของสังคม “หน้าที่” หมายถึง ผลต่อเนื้อที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการ เรียนของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่ง การพบปะสังสรรค์

สุภา สุกุลเงิน (2545 : 14-15) ได้ให้แนวคิดทฤษฎีหน้าที่ไว้ว่า การที่ บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ที่ลูกกำหนดไว้ได้ดี หรือไม่ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ ลักษณะเฉพาะของสังคมหรือชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีและความปรารถนาของสังคม ที่เกี่ยวข้อง และบุคลิกภาพและความจำเป็นของหน้าที่

จากความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นนั้นจะเห็น ได้ว่า หน้าที่ที่กำหนดไว้เป็นหน้าที่ที่วางไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่อยู่ในหน้าที่นั้นๆ จะต้อง

สิทธิและหน้าที่กระทำอะไรบางอย่างในองค์กรต่างๆหรือหน่วยงานต่างๆมีการกำหนดหน้าที่ว่า จะต้องทำอะไรบ้าง และได้วางระเบียบไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้น จำเป็นต้องเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่ที่กำหนดไว้ขององค์กรนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้มี มาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยั้งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบถึง หน้าที่ของตนเองว่ามีขอบเขตการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไร เพื่อที่จะได้แสดงหน้าที่ตาม มาตรฐานการปฏิบัติที่ดีเป็นไปด้วยความถูกต้องและให้มีประสิทธิภาพ

ฉะนั้นการที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ได้ศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของตนในฐานะที่อยู่ในตำแหน่งนั้นๆ ย่อมจะเป็นผลที่ดีอย่างยั้งเพราะการที่มี ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองนั้นจะเป็นทางช่วยให้บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง เหมาะสมตามที่ตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นคาดหวังไว้ ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความเจริญ ก้าวหน้าก้าวหน้าในหน้าที่ของตนและสังคมต่อไปอีกด้วย

3.2 หน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติ

โรงเรียนปอพานพิทยาคม ราชภัฏวชิรเวศน์ ได้กำหนดหน้าที่ของนักเรียน ที่จะต้องปฏิบัติไว้ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐาน การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ มาตรฐานที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

2555 : 38-40)

3.2.1 หน้าที่ของผู้เรียน

- 1) ดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์อยู่เสมอ
- 2) ทำจิตใจให้ร่าเริง แจ่มใสและเบิกบาน
- 3) หลีกเลียงอบายมุขและสิ่งเสพติดทุกชนิด
- 4) พุดจาไพเราะอ่อนหวาน มีสัมมาคารวะ
- 5) ขยัน อดทน ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 6) เล่นกีฬาที่ตนเองถนัด อย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง

3.2.2 หน้าที่ต่อพ่อแม่และครอบครัว

- 1) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำอบรมของพ่อแม่
- 2) ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้านตามสมควร
- 3) เป็นลูกกตัญญู กตเวทีต่อพ่อแม่และบุพการี

3.2.3 หน้าที่ต่อครู อาจารย์ และ โรงเรียน

- 1) ให้ความเคารพและเชื่อฟังครู/อาจารย์ทุกท่าน
- 2) ปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน
- 3) รักและภาคภูมิใจ ในสถาบันการศึกษาของตน
- 4) ให้ความร่วมมือกับครู/อาจารย์ และ โรงเรียน ในการจัดกิจกรรม

ต่างๆ ของโรงเรียน

- 5) มีความรัก สามัคคีต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

3.2.4 หน้าที่ต่อท้องถิ่นของตนเอง

- 1) มีความรัก และภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นของตนเอง
- 2) สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้

สูญหาย

- 3) ช่วยเหลือ และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
- 4) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ
- 5) รักษาความสะอาดของแหล่งน้ำ อากาศ สวนสาธารณะต่างๆ
- 6) ใช้สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและประหยัด
- 7) ไม่สร้างมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม

3.2.5 หน้าที่ต่อประเทศชาติ

- 1) ภูมิใจในความเป็นไทย พร้อมสืบสาน ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี
- 2) รักและหวงแหนความเป็นเอกราชของชาติไทย
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยมี

อันดีงามของไทย

พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

- 4) เป็นเยาวชนที่ดีของชาติ

3.2.6 หน้าที่ต่อศาสนา

- 1) เลื่อมใส ศรัทธา ในศาสนาที่ตนเองนับถือ
- 2) ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา
- 3) ช่วยเผยแพร่ศาสนา
- 4) เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา
- 5) ไม่สร้างความเสื่อมเสียให้แก่ศาสนา

3.2.7 หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์

- 1) ให้ความเคารพและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- 2) นำเอาพระราชดำรัสของพระองค์มาปฏิบัติ
- 3) เข้าร่วมกิจกรรมในราชพิธีต่างๆ ตามความเหมาะสม

3.3 กิจกรรมการพัฒนานักเรียนให้มีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมาย

กิจกรรมที่กระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติตนให้มีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมาย โดยการประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ของนักเรียน ให้การอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมาย ติดตามผลการปฏิบัติตนของนักเรียน อย่างไม่ลืมหูลืมตา และมีกิจกรรมสำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนา ดังนี้

- 3.3.1 ปฏิบัติงานที่ครูมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
- 3.3.2 แก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับตนเอง
- 3.3.3 ปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 3.3.4 รู้จักพึงพอใจและชื่นชมผลงานที่ตนเองจัดทำขึ้น
- 3.3.5 ปิดไฟ/พัดลม/เครื่องปรับอากาศเมื่อเลิกใช้งานทุกครั้ง
- 3.3.6 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนหรือกฎระเบียบของสังคม
- 3.3.7 นำเนื้อหาบทเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3.3.8 ศึกษาบทเรียนที่จะเรียนมาล่วงหน้าก่อนถึงชั่วโมงเรียน
- 3.3.9 เมื่อมีเวลาว่างเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือหาความรู้เพิ่มเติมหรือทำงาน

ที่ครูมอบหมาย

- 3.3.10 รู้จักวางแผนการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดให้เป็นระบบ
- 3.3.11 รู้จักแบ่งหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบร่วมกันเมื่อทำกิจกรรมงานกลุ่ม
- 3.3.12 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ
- 3.3.13 รู้จักสอบถามครูและเพื่อนเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนแล้วไม่เข้าใจหรือมี

ความสงสัย

- 3.3.14 ทำงานทุกชิ้นที่ตนเองรับผิดชอบด้วยความเต็มใจและทำด้วยความ

ศุขใจในงานที่ได้รับมอบหมาย

- 3.3.15 เต็มใจร่วมงานที่เกี่ยวกับการเทิดพระเกียรติพิธีต่างๆ ด้วยการแสดง

ความเคารพ

- 3.3.16 ไม่แสดงความโกรธหรือโมโหร้ายไต่ตอบเพื่อน

- 3.3.17 ทำงานที่ครูมอบหมายอย่างต่อเนื่องจนเสร็จ
- 3.3.18 แก้ไขงานที่ครูมอบหมายตามข้อเสนอแนะจนงานถูกต้องสมบูรณ์
- 3.3.19 ปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาห้องเรียนร่วมกับ

กับเพื่อน

- 3.3.20 ไม่ส่งเสียงดังขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ หรือในห้องประชุม
- 3.3.21 ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นหรือเพื่อนอยู่เสมอ
- 3.3.22 ช่วยงานครูด้วยความเต็มใจ ไม่หลีกเลี่ยงเมื่อมีโอกาสหรือเมื่อครู

มอบหมายให้ทำ

- 3.3.23 ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพทุกวัน
- 3.3.24 ทบทวนบทเรียนหลังการเรียนทุกวัน
- 3.3.25 ทิ้งขยะลงในที่รองรับขยะ
- 3.3.26 ทำการบ้านเสร็จก่อนที่จะเล่นหรือทำธุระอื่น
- 3.3.27 เข้าแถวรับประทานอาหารกลางวันตามลำดับก่อน-หลังไม่แซงคิว

หรือถืออภิสิทธิ์

- 3.3.28 รู้จักกล่าวคำขอโทษและให้อภัยเมื่อทำความผิด
- 3.3.29 ทำความสะอาดห้องเรียนตามข้อตกลง
- 3.3.30 ไม่ลอกการบ้านเพื่อน
- 3.3.31 แสดงความเคารพต่อครู ผู้ปกครอง โดยการไหว้เป็นประจำ
- 3.3.32 ปฏิบัติตามกฎโรงเรียนที่กำหนดไว้
- 3.3.33 เมื่อเก็บของได้นำไปแจ้งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติเป็นความพยายามในการหาความรู้เพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ด้วยการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ปฏิบัติจริงในบริบทของพื้นที่ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ความรู้สามารถเกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นร่วมใจที่จะปฏิบัติและเรียนรู้ร่วมกัน สามารถสร้างกลไกเพื่อการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้ปฏิบัติได้เอง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ประเภท และขั้นตอนการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การรวบรวมปัญหาหรือคำถามจากการสะท้อนการปฏิบัติการของผู้มีส่วนในการปฏิบัติการในสังคมหรือเพื่อต้องการที่จะพัฒนาหลักการและเหตุผลและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานนั้น และในขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Kemmis and McTaggart, 1988 : 169-170) ซึ่งสอดคล้องกับ วิกิมีเดีย (Wikipedia, 2012 : Website) ที่ให้นิยามความหมายว่า เป็นระเบียบวิธีสำหรับเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นวิธีสร้างและจัดการความรู้ในลักษณะของการสอบถาม (Inquiry) ประกอบด้วยเส้นเวียนก้นหอย (Spiral) ของกิจกรรมตั้งแต่ตอนการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) และการประเมินสะท้อนกลับ (Reflecting) โดยจะมีการกระทำซ้ำกิจกรรมในเส้นเวียนก้นหอยทั้งหมด จนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่นั้น เช่นเดียวกับ แลงเบล (Langbell) และเลวิน (Lewin) ที่กล่าวว่า เป็นกระบวนการ การศึกษาค้นคว้าร่วมกัน เป็นระบบของกลุ่มปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจ แก้ปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และหาแนวทางการปฏิบัติหรือวิธีแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งคล้ายกับ บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 70-71) ได้กล่าว ครูทุกคนสมควรนำวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปฏิบัติงานในหน้าที่ในชีวิตประจำวันของครู จะพบว่า มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ ครูจะคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหา แล้วนำมาทดลองปฏิบัติศึกษาผลที่เกิดขึ้นว่าสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ แก้ได้มากน้อยเพียงใด ถึงระดับที่ต้องการหรือไม่ มีเงื่อนไขอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง กรณีที่ยังไม่บรรลุตามที่มุ่งหวังไว้จะทำ อย่างไร ลองปรับปรุงในส่วนที่ไม่ค่อยได้ผล เพิ่มวิธีการเทคนิคต่างๆ แล้วลองนำไปปฏิบัติใหม่ ตรวจสอบดูผลว่าเกิดความเหมาะสมบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด กระบวนการศึกษาค้นคว้า การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อตอบคำถามหรือปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานที่ปฏิบัติอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่และผู้วิจัย คือผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับความหมายที่ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหา หรือคำตอบ การวิจัยที่กำหนด เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการทำงานใหม่ๆ ซึ่งทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการหรือเกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ โดยต้องมีการวางแผนล่วงหน้าอย่างมีระบบทุกขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการศึกษาดูถูกต้องและเชื่อถือได้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เป็นการวิจัยอย่างมีระบบเกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผลของข้อมูลที่ได้มาอย่างพิถีพิถัน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่พอใจของผู้วิจัย ซึ่งก็คือการใช้วงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือกระทำจริง การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติ ดำเนินการต่อเนื่องไปจนนำไปสู่การปรับแผนเข้าสู่วงจรใหม่ จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริง เพื่อพัฒนาสภาพการของสิ่งที่ได้ศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงเรื่องที่ทำการศึกษาให้ดีขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มีการค้นคว้าอย่างมีรูปแบบและเป็นระบบ มีการร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อสงสัย และหาแนวทางมาแก้ปัญหาหรือปรับปรุงงานร่วมกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนางานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ประเภทของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถแบ่งประเภทของการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ระดับของการมีส่วนร่วมเป็นเกณฑ์ 3 รูปแบบดังนี้ (กงศักดิ์ ธาตุทอง. 2542: 38-39)

2.1 Technical Action Research มุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม ผู้ปฏิบัตินำข้อค้นพบหรือผลของการวิจัยของนักวิจัยภายนอกมาใช้ ภายใต้ความช่วยเหลือ แนะนำของนักวิจัยภายนอก

2.2 Practical Action Research นักวิจัยเป็นคนภายนอกหรือภายใน จะทำหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติการศึกษาสาเหตุและผลของการปฏิบัติโดยสะท้อนผล การปฏิบัติ และคิดวิเคราะห์ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงการทำงานของตนเอง นักวิจัยอยู่ในทีมการวิจัย

2.3 Emancipatory หรือ Participatory Action Research มุ่งเน้นการเท่าเทียมกันของผู้ร่วมงานในทุกๆ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการทำงานขององค์กร นักวิจัยจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโดยการกระตุ้นผู้ปฏิบัติในการดำเนินงาน

จากทั้งสามประเภทของวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปอพานพิทยาคมรัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 นั้น อยู่ในประเภท Participatory Action Research เพราะคณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมศึกษาหลักการทฤษฎี

ได้ร่วมการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีส่วนร่วมในระยะของ การทดลองพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยมีหน้าที่ส่งเสริมให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติ สะท้อนผลการปฏิบัติ และคิดวิเคราะห์ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงการทำงานของตนเอง โดยผู้วิจัยมีส่วนร่วมอยู่ใน ขั้นตอนการวิจัยนี้ด้วย

3. ขั้นตอนการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988 : 140-141) ได้เสนอแนะขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียน การสอนจริงใน โรงเรียนตามวงจรการปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

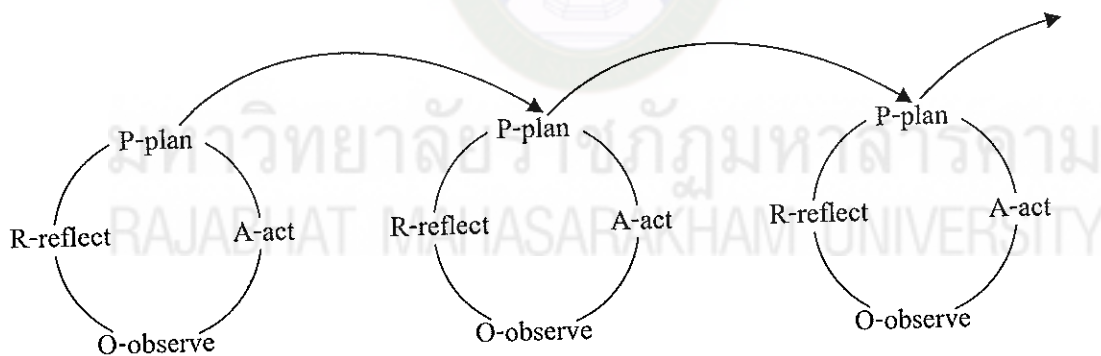
3.1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไข ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นครูผู้สอนร่วมกัน ผู้บริหาร นักเรียน วางแผนด้วยกัน สำรวจสภาพการณ์ของปัญหาว่าอย่างไร ปัญหาที่ต้องแก้ไขคืออะไร ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง วิธีแก้ไขต้องปฏิบัติอย่างไร การแก้ไขต้องมีการแก้ไขในเรื่องใดบ้าง เช่น ครูต้องเปลี่ยนวิธีสอน นักเรียนต้องทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงบางอย่างผู้บริหาร ต้องรับทราบการเปลี่ยนแปลงและให้การสนับสนุน ในขั้นการวางแผนจะมีการปรึกษาร่วมกัน ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งในการวิเคราะห์สภาพการณ์ปัญหาทางการศึกษา เพื่อเป็น แนวทางในการหาโครงสร้างของปัญหาอย่างมีระบบ ทบทวนแง่มุมปัญหา ถกปัญหาอย่าง กว้างขวางกับผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะให้เห็นปัญหาอย่างชัดเจน

3.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) เป็นการกำหนดแนวคิดที่กำหนดเป็น กิจกรรมในขั้นวางแผนงานมาดำเนินการ เมื่อลงมือปฏิบัติต้องใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ประกอบ ไปด้วย โดยรับฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการปฏิบัติจะเป็นข้อมูลย้อนกลับว่า แผนที่วางไว้ อย่างดีนั้นปฏิบัติได้ดีมากน้อยเพียงใด มีอุปสรรคอย่างไรบ้างในการปฏิบัติ ดังนั้นแผนงานที่ กำหนดไว้อาจจะยืดหยุ่นได้โดยผู้วิจัยต้องใช้วิจารณญาณ และการตัดสินใจที่เหมาะสม และ มุ่งปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

3.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ขณะที่การวิจัยดำเนินกิจกรรมตาม ขั้นตอนที่วางไว้ ต้องมีการสังเกตการณ์ควบคู่ไปด้วย พร้อมจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งหมดที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยสิ่งที่สังเกตก็คือ กระบวนการของการปฏิบัติ (The action process) และผลของการปฏิบัติ (The effects of action) การสังเกตนี้ จะรวมถึงการรวบรวมผลการปฏิบัติที่เห็นด้วยตา การได้ฟัง การได้ใช้เครื่องมือ เซาว์

แบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งขณะที่การปฏิบัติกรวิจัยกำลังดำเนินการไปควบคู่กับการสังเกต ผลการปฏิบัติ ควรใช้เทคนิคต่างๆที่เหมาะสมมาช่วยในการรวบรวมข้อมูลด้วย

3.4 ขั้นตอนผลการปฏิบัติ (Reflect) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการ ปัญหา หรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติกรซึ่งผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบกระบวนการ ปัญหา หรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติกร ซึ่งผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ โดยผ่านการถก-อภิปรายปัญหา ซึ่งจะได้แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไป โดยวงจรของ 4 ขั้นตอนดังกล่าว จะมีลักษณะการดำเนินการเป็นขั้นบันไดเวียน (Spiral) การทำซ้ำตามวงจรจนกว่าจะได้ผลงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทาง หรือรูปแบบปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่ศึกษานั้น ดังนั้น การนำแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้วิจัยเพื่อแก้ปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยครูเป็นผู้เรียนรู้และวิเคราะห์ วิจัย ซึ่งจากผลการปฏิบัติจะทำให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับ สภาพการณ์ของโรงเรียน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ดังวงจรวิจัยปฏิบัติการนี้ เรียกย่อๆ ว่า วงจร PAOR

แผนภาพที่ 2 วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

จากทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานของทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานปัจจุบันให้มีคุณภาพมากขึ้น ภายใต้กระบวนการวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนผลการปฏิบัติ ไปจนกว่าจะได้ผลโดย

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องพอใจ ในการวิจัยครั้งนี้จะดำเนินงานตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
 ในระยะที่ 3 ของการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ยุทธพร กล่อมจิต (2550 : 87-88) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อ
 เสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนบ้านหินเหล็กไฟ อำเภอคูเมือง สำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า การดำเนินงานพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย
 โรงเรียนบ้านหินเหล็กไฟ อำเภอคูเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
 ก่อนการดำเนินงานนักเรียนมีปัญหาขาดวินัยในการแต่งกายใน 2 ลักษณะมีจำนวน 33 คน
 คือ ความไม่ถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการแต่งกายของโรงเรียนบ้านหินเหล็กไฟมีจำนวน
 23 คน และความไม่เหมาะสมกับโอกาสและกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดมีจำนวน 10 คน
 กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าจึงร่วมกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยกำหนด 2
 กลยุทธ์ 4 กิจกรรม คือ กลยุทธ์การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย กิจกรรมการรับนักเรียน
 หน้าประตูโรงเรียน กิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์และกลยุทธ์เสริมแรง ประกอบด้วย
 กิจกรรมพบครูที่ปรึกษา (โฮมรูม) และกิจกรรมประกวดนักเรียนต้นแบบ ผลการดำเนินงาน
 พัฒนาทั้ง 2 ด้าน ปรากฏว่า การดำเนินงานพัฒนาวินัยการแต่งกายนักเรียนด้านความถูกต้อง
 ตามระเบียบว่าด้วยการแต่งกายของโรงเรียน ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 98
 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแต่งกายครบทุกคน การดำเนินงาน
 พัฒนาวินัยการแต่งกายนักเรียน ด้านการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนและ
 การแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมกับโอกาสและกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนด ประสบผลสำเร็จ
 เป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 98 โดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแต่งกาย
 ได้เหมาะสมกับแต่ละโอกาสและกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดครบทุกคน

ยุทธศิลป์ ผาอำนาจ (2550 : 67-38) ได้วิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน
 วินัยนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านอ่างบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 หนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า การดำเนินงานวินัยนักเรียนขาดการประสานงาน อย่างใกล้ชิด
 ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้นำชุมชน
 โรงเรียนไม่มีระเบียบของโรงเรียนว่าด้วยวินัยนักเรียนบังคับใช้ การจัดการเรียนรู้ไม่
 ความสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ครูขาดทักษะในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ

ครูยังไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง การพูด การตรงต่อเวลา และการรักษาความสะอาด จากสภาพปัจจุบันปัญหาดังกล่าว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวัง ต้องการให้โรงเรียน มีระเบียบโรงเรียนว่าด้วยวินัยนักเรียน ต้องการให้นักเรียนประพฤติ และปฏิบัติตนอยู่ใน ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เป็นคนดี มีคุณภาพต้องการให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน และเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียน โดยให้ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียนให้สมบูรณ์ โดยการกำหนดระเบียบโรงเรียนว่าด้วยวินัย นักเรียนขึ้น ให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนให้มากขึ้นและควรควรเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่เด็กในเรื่องการพูด การตรงต่อเวลา และการรักษาความสะอาด

วรุตม์ เขจรสัทย์ (2550 : 110-111) ได้วิจัยการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาวินัย นักเรียนด้านการแต่งกายสะอาด โรงเรียนผาเสวยรังสรรค์ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า สภาพปัจจุบันพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียนขาดวินัยด้านการแต่งกายสะอาด คือ ปล่อยเสื้อลอยชาย สวมรองเท้าแตะ ไม่สวมถุงเท้า ไม่คาดเข็มขัด ไว้ผมยาว ไว้เล็บยาว เล็บมือดำสกปรก การแต่งกาย เสื้อผ้า กางเกง กระโปรงไม่สะอาด ดูแล้วไม่เรียบร้อย ซึ่งปัญหาการขาดวินัยด้านการแต่งกายสะอาด ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ ครูผู้สอน เช่น ครูเสียเวลาว่ากล่าวตักเตือนแทนการได้เรียนเต็มคาบ การดำเนินงานการแก้ไข ปัญหาด้านการแต่งกายสะอาด โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วม คณะครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ร่วมวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อกำหนดกิจกรรมแนวทาง พัฒนาโครงการรณรงค์กระตุ้นการดำเนินงาน คือการจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม หน้าเสาธง กิจกรรมการสอนสอดแทรก กิจกรรมนักเรียนต้นแบบ กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และกิจกรรมการนิเทศให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา ประเมินผลของกลุ่มผู้ร่วมศึกษา อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอหลังจากการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีวินัยด้านการแต่งกายสะอาดดีขึ้น ให้ความสำคัญ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการแต่งกายสะอาด สวมชุดนักเรียนสะอาดดูแล้ว เรียบร้อย สวมถุงเท้ารองเท้าและคาดผม สระผมให้สะอาด เล็บสะอาดขึ้น แต่งกายถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน จำนวนนักเรียนที่ขาดวินัยด้านการแต่งกายลดลง

สมพงษ์ ฤทธิธ (2550 : 89-90) ได้ศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างวินัย ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกระโก กิ่งอำเภอแคนดง จังหวัด บุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาของนักเรียนก่อนการพัฒนา นักเรียนขาดวินัย

ด้านความรับผิดชอบ คือ การแต่งกายไม่ถูกระเบียบและไม่สะอาด มาโรงเรียนไม่ทันเข้าแถว เคารพธงชาติ ไม่รู้จักการช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนในเขต ที่รับผิดชอบเป็นจำนวนมาก กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนา ในวงรอบที่ 1 ดำเนินการโดยใช้ กิจกรรมทำความสะอาดเขตรับผิดชอบ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมประชุมวันสุดท้าย กิจกรรมรณรงค์การแต่งกายให้ถูกระเบียบ กิจกรรมเข้าแถว หน้าเสาธง ผลการพัฒนาพบว่า จำนวนนักเรียนที่ขาดวินัยด้านความรับผิดชอบลดลง แต่ยังมี นักเรียนส่วนหนึ่งยังมาโรงเรียนไม่ทัน หลบหนีการทำมาสะอาดห้องเรียน และบริเวณ เขตรับผิดชอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้จัดกิจกรรมประกวดนักเรียนตัวอย่างด้าน การแต่งกายและถูกระเบียบ กิจกรรมประกวดความสะอาดเขตรับผิดชอบ ในวงรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองเกาะโก แต่งกายสะอาดถูกระเบียบมาโรงเรียนตรงเวลา ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย รู้จักช่วยกันรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน ในเขตที่รับผิดชอบ มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากกิจกรรมประกวดเป็นกิจกรรมเสริมแรงนักเรียน ทำให้นักเรียนต้องการได้รับการยกย่อง ชมเชยและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนใน โรงเรียน

ธีรรัตน์ จงปัดนา (2551 : 103-104) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงาน

เพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนบ้านตลาดไพร อำเภอบึงสามพัน จังหวัด นครราชสีมา พบว่า การศึกษาค้นคว้า เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัย นักเรียน โรงเรียนบ้านตลาดไพร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา มีการศึกษาสภาพ ปัญหาจากการประชุมคณะครูโรงเรียนบ้านตลาดไพร มีรายงานการจัดการศึกษาและการประเมิน ตนเองเกี่ยวกับการประพฤติผิดวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายมีมากถึง 35 คน จากจำนวน นักเรียน 206 คน นับว่าเป็นจำนวนที่สูงและเป็นลำดับต้นของการประพฤติผิดวินัยนักเรียน ที่เกิดนอกเหนือจากนี้ ยังพบว่านักเรียนมีการประพฤติผิดวินัยการแต่งกาย ในการสวม เครื่องแต่งกายผิดระเบียบ การสวมเครื่องประดับ การตกแต่งทรงผมที่ผิดระเบียบ และการใช้ เครื่องสำอางจึงได้มีการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาแนวทางแก้ไขดังกล่าว โดยใช้กระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการที่ประกอบด้วย 2 วงรอบ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมผิดวินัยการแต่งกาย ด้านการสวมเครื่องแบบนักเรียน ลดลงทุกเดือน จากเดิม 9 คน ลดลงเหลือ 2 คน นักเรียน มีพฤติกรรมผิดวินัยการแต่งกาย ด้านการสวมเครื่องประดับลดลงทุกเดือน จากเดิม 9 คน ลดลงเหลือ 1 คน นักเรียนมีพฤติกรรม ผิดวินัยการแต่งกายด้านทรงผมลดลงทุกเดือน จากเดิม 10 คนลดเหลือ 1 คน นักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายด้านการใช้เครื่องสำอาง ลดลงทุกเดือน จากเดิม 7 คนลดเหลือ 1 คน จำนวนนักเรียนที่มีการประพฤติผิดวินัย

ด้านการแต่งกายจากเดิม 35 คน ของนักเรียนทั้งหมดเหลือเพียง 5 คน และจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมการแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนจำนวน 201 คน บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบการแต่งกาย และประพฤติตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน

รักพงษ์ ศรีจันทร์ (2551 : 98-99) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านกระนวน จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยใช้กิจกรรมการเยี่ยมบ้านกิจกรรมการคัดเลือกนักเรียนตัวอย่าง เป็นกลยุทธ์การจูงใจและการเสริมแรง กิจกรรมพบกันทุกวันอังคารเป็นกลยุทธ์การปลูกฝังค่านิยมที่ดี กลยุทธ์การนิเทศติดตามในการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.3 มีการเอาใจใส่ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ส่วนนักเรียนกลุ่มเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 6.7 ยังต้องมีการพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยใช้กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน กิจกรรมการคัดเลือกนักเรียนตัวอย่าง เป็นกลยุทธ์การจูงใจและการเสริมแรง กิจกรรมพบกันทุกวันอังคารเป็นกลยุทธ์การปลูกฝังค่านิยมที่ดี กลยุทธ์การนิเทศติดตาม พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาสามารถปรับเปลี่ยนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.3 มีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาความสะอาดตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากครูร่วมทำงานกลุ่มกับเพื่อนๆ อย่างเต็มความสามารถ จนสำเร็จและสนใจทำหน้าที่เป็นเวรประจำวันทั้งในห้องเรียนและพื้นที่นอกห้องเรียนอย่างเต็มความสามารถโดยมีครูประจำชั้นคอยดูแลเป็นกำลังใจอย่างใกล้ชิด ส่วนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 6.7 ยังต้องมีการพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

สมัย ชุมทอง (2551 : 98-99) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการตรงต่อเวลาของนักเรียน โรงเรียนวังไม้แดงพิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ก่อนการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการตรงต่อเวลาของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายส่วนมากขาดวินัยในการมาโรงเรียนให้ทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง และเข้าเรียนช้าไม่ทันการเรียกชื่อของครูประจำวิชา ถึงแม้ว่าโรงเรียนมีมาตรการในการเรียกชื่อในชั่วโมงเรียน และให้การอบรมเป็นประจำ แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ใช้กลยุทธ์ในการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 คือ การนิเทศแบบมีส่วนร่วม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การให้คำปรึกษานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

และกิจกรรมคู่สัญญา พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 20 คน มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการตรงต่อเวลาของนักเรียนได้ตามกรอบการศึกษาค้นคว้า ซึ่งหลังการทำกิจกรรมโดยใช้กลยุทธ์ดังกล่าวนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 38 คน สามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการมาโรงเรียนและการเข้าชั้นเรียน ได้ขึ้นถึงร้อยละ 94.74 แต่ก็ยังมีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังขาดความเข้าใจและแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอีกจำนวน 2 คน กลุ่มผู้ศึกษาจึงได้กำหนดให้มีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 และทบทวนกิจกรรมในวงรอบที่ 1 โดยเน้นกลยุทธ์กิจกรรมคู่สัญญา ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 คน มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง มีระเบียบวินัย รับผิดชอบการมาโรงเรียนทันการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงและมีเวลาในการเข้าเรียนในรายวิชาต่างๆไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

บุญเหลือ มุ่งต่อม (2552 112-113) ได้วิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนกกจาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานวินัยนักเรียนในด้านการมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีดังนี้ นักเรียนก้าวร้าวไม่มีสัมมาคารวะ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน ขาดความรับผิดชอบ นักเรียนและผู้ปกครองบางส่วนไม่รู้กฎระเบียบของโรงเรียน เนื่องจากไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบของโรงเรียนขาดการประสานงานที่ีระหว่างครูโรงเรียน ผู้ปกครอง และต้องเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด นักเรียนขาดระเบียบวินัย ไม่มีมารยาท ขาดความรับผิดชอบ นักเรียนไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่รู้กฎระเบียบของโรงเรียน นักเรียนส่วนหนึ่งอ่าน-เขียนหนังสือไม่ได้ ผู้ปกครองไปทำงานต่างจังหวัดไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานของตนเอง โรงเรียนขาดการประสานงานที่ีระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และขาดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนางานวินัยนักเรียน โรงเรียนไม่มีระเบียบของทางโรงเรียนที่เด่นชัดเพื่อให้นักเรียนได้ถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวัง ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบของโรงเรียนและพัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียนให้เกิดความสมบูรณ์โดยการเข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียน ต้องการให้โรงเรียนเข้มงวดในเรื่องระเบียบวินัยของนักเรียน โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ต้องการให้นักเรียนประพฤติและปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ตั้งใจเรียน เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อ แม่ ครู สามารถ

ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ต้องการให้มีการจัดอบรมนักเรียนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และขอความสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้อย ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียน โดยนักเรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ประสานจัดประชุมวางแผน พัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียน วางระเบียบและมาตรการของโรงเรียนร่วมกัน โดยมีการระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่าย โรงเรียนต้องนำระเบียบของโรงเรียนว่าด้วยวินัยนักเรียนที่เกิดจากความคิดเห็นร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน และประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายได้ทราบจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมด้านวินัยนักเรียนในทุกเนื้อหาวิชา จัดทัศนศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดกิจกรรม การเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัยดีเด่นของตัวแทนของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกฝ่าย จัดให้มีครูประจำมาสอนคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัยให้กับนักเรียน

ประไพศิลป์ ศรีณรงค์ฤทธิ์ (2552 : 109-110) ได้วิจัยการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย จังหวัดเลย พบว่า 1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน กระบวนการจัดระบบ โครงสร้างการดำเนินงานวินัยนักเรียนยังไม่ครอบคลุม ไม่ได้เชื่อมโยง กับองค์กรภายนอก ครูยังไม่เข้าใจวิธีการออกแบบแผนการเรียนรู้ ที่เน้นการจัดการเรียน เพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ไม่เน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ทำให้นักเรียนมีปัญหา ด้านการตรงต่อเวลา การแต่งกาย และความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ครูมอบหมาย ความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยากให้โรงเรียนสะอาดร่มรื่น นักเรียนมีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านวินัยตามเกณฑ์ 2) ความคาดหวังและแนวทางการพัฒนา พบว่า ความคาดหวังนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยตามเกณฑ์ คือ 2.1) การจัดระบบ โครงสร้างต้องประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้ามามีบทบาทให้มากยิ่งขึ้น 2.2) การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้องเน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ บูรณาการสอน ให้หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2.3) โครงการต่างๆ ที่กำหนดปฏิทินและปฏิบัติตาม อย่างเคร่งครัด 2.4) ต้องมีการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อม จากทุกภาคส่วน 5) ผู้บริหารต้องกำกับติดตามนิเทศงานตามตารางกำหนดอย่างสม่ำเสมอ 6) ระบุปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ผลการพัฒนา พบว่า ในวงรอบที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยแต่มีนักเรียนจำนวน 4 คน ที่มีพฤติกรรมที่ต้อง

ปรับปรุง เมื่อดำเนินการต่อเนื่องในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมการอบรม เพื่อนเตือน พบว่านักเรียนมีวินัยทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับดีมากทุกคน

วีระศักดิ์ สุภาพ (2552 : 93-94) ได้วิจัยการจัดการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญวัฒนา อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประหลุมระดมความคิดของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในการเรียนการสอน กิจกรรมโฮมรูม ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบพัฒนาด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และด้านความรับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมายหรืองานที่ครูสั่งตั้งขึ้นแต่ ยังมีบางส่วนที่พบข้อบกพร่อง จึงต้องได้รับการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร กิจกรรมคลินิกปรับพฤติกรรมตอนเช้าก่อนเข้าแถว กิจกรรมทำดีเพื่อแม่ตอบแทนแผ่นดิน ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และด้านความรับผิดชอบต่องานที่ครูมอบหมายหรืองานที่ครูสั่ง เป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง กลุ่มเป้าหมายที่ต้องปรับปรุงมีการพัฒนาในระดับดีขึ้นไปทุกคน

บุญล้อม ทองอาบ (2553 : 102-103) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการตรงต่อเวลา โรงเรียนคลีกล้วยพัฒนา อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการตรงต่อเวลา ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วม การเยี่ยมบ้านนักเรียน เชิงสร้างสรรค์ การให้คำปรึกษา และกิจกรรมคู่สัญญา ส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ทั้ง 10 คน มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการตรงต่อเวลาได้ตามกรอบการศึกษาค้นคว้า และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 41 คน สามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการมาโรงเรียนตรงเวลาและการเข้าเรียนตรงเวลาดีขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหานักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ยังขาดความชัดเจนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอีก กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การติดตามแก้ไขพฤติกรรมรายบุคคล และทบทวนกิจกรรมในวงรอบที่ 1 ในเชิงลึก กระจายความร่วมมือไปหลายๆ ฝ่ายมากขึ้น ทำให้ครูมีความรู้ความสามารถในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน จนทำให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัย ในความรับผิดชอบต่อตนเองได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่า การดำเนินงานพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และความมีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมาย ด้วยกลยุทธ์การมีส่วนร่วมและกลยุทธ์การเสริมแรงทำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแต่งกายหรือสร้างวินัยการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และความมีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมายของนักเรียนได้อย่างถูกต้องครบถ้วน แต่ยังพบจุดอ่อนในรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และความไม่หลากหลายของกิจกรรม ซึ่งควรพัฒนาต่อเนื่องด้วยการใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมและกลยุทธ์เสริมแรง โดยกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนและมีกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แพค (Pack. 2001 : 645) ได้วิจัยการใช้อำนาจรัฐในการบัญญัติระเบียบวินัยนักเรียนเพื่อแก้ไขวิกฤติเกี่ยวกับวินัยนักเรียน จุดประสงค์การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการใช้ระเบียบวินัยที่กำหนดโดยนโยบาย ศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง ครู บุคคลในที่ทำกรของรัฐ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับสูงจากการศึกษา พบว่า การดำเนินงานวินัยนักเรียนจะมีปัญหาในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยมีผลกระทบในการปฏิบัติกับระเบียบวินัยที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ ในด้านโครงสร้างในการบริหารองค์การ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และจะมีผลกระทบต่อครูผู้รับผิดชอบงานวินัยนักเรียนให้เกิดความได้แย้งกับนโยบายเบื้องต้นต่อไป

ไฟร์ส (Fries. 2002 : 480-A) ได้วิจัยการจัดการสภาพแวดล้อมของชั้นเรียน พบว่า วินัยในชั้นเรียนซึ่งมีผลอย่างมากต่อสาธารณชนทั่วไป ครูที่มีประสบการณ์และครูที่เริ่มหัด และผู้บริหารโรงเรียน การศึกษานี้ได้ศึกษาสมมุติฐาน ความเชื่อและประสบการณ์ของกลุ่มคน 2 กลุ่ม จากกลุ่มดังกล่าว ซึ่งก็คือ ครูก่อนประจำการ จำนวน 7 คน จากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาด้านความพยายามที่จะเข้าใจว่าพวกเขาตระหนักในวินัยในชั้นเรียนอย่างไรการศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามที่รู้กันว่าเป็นทฤษฎีพื้นฐานการสร้างสรรค์โดยมีตัวสนับสนุน 2 ประการคือ ประการแรกการศึกษาเตรียมโครงสร้างความคิด หรือ เลนส์ซึ่งตรวจสอบแนวคิดของความหมายในการสร้างสำหรับครูก่อนประจำการ สัมพันธ์กับวินัยในชั้นเรียน โครงสร้างนี้มีพื้นฐานจากข้อมูลที่รวบรวมไว้ทำให้เกิดความกระจ่างชัดว่า ความซับซ้อนที่เคลื่อนไหวในชั้นเรียน สัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นรายบุคคลเท่ากับผู้เรียนทั้งกลุ่ม การค้นพบความแตกต่างอย่างชัดเจน 3 ประการ ภายใต้งานพื้นฐานของโครงสร้างนี้ ได้แก่ 1) สมมุติฐานและ

ความเชื่อของครูก่อนประจำการเกี่ยวกับเด็กๆ ครูและชั้นเรียน สัมพันธ์กับวินัย 2) การสังเกต การกระทำและปฏิกิริยาตอบสนองของครูก่อนประจำการสัมพันธ์กับเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ วินัยในชั้นเรียนและ 3) ความเครียด 7 ประการ ที่ยังมีอยู่ สำหรับครูก่อนประจำการสัมพันธ์ กับการเจรจาทางวินัยในชั้นเรียนประการที่สอง การค้นพบสามอย่างนี้ เมื่อสังเกตส่วนที่ เคลื่อนไหว ที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันและกันกับเลนส์หรือโครงสร้าง ซึ่งโครงสร้างที่มีหลาย ชั้นนี้แสดงให้เห็นว่าวินัยในชั้นเรียนไม่สามารถจัดการกับโรงเรียนที่มีสูตรนโยบายความอดทน ที่ไม่มีเลย หรือกฎและระเบียบที่กำหนดได้

สเตอร์เนอร์ (Sterner, 2003 : 3382-A) ได้วิจัย ปัญหาและส่วนประกอบของ ครอบครัวยุคใหม่ผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน ที่ลงทะเบียนเรียนจริงในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน W.D. Sugg เมืองเบอร์เคินตัน รัฐฟลอริดา พบว่า ปัญหาวินัยนักเรียนในโรงเรียน กับส่วนประกอบของครอบครัวยุคใหม่ และศึกษาว่าส่วนประกอบของครอบครัวยุคใหม่มีผลกระทบอย่างมี นัยสำคัญต่อพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งนำไปสู่การส่งต่อไปดำเนินการทางวินัยในโรงเรียน มากขึ้นหรือไม่ กลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนจริงในชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียน W.D. Sugg เมืองเบอร์เคินตัน รัฐฟลอริดา จำนวนทั้งสิ้น 289 คน วิธีการศึกษาเกี่ยวข้องกับการออกแบบเชิงบรรยาย ซึ่งใช้บันทึกเอกสาร สำคัญพยายามกำหนด ว่ามีสหพันธ์ในข้อมูลที่พบหรือไม่ในการศึกษาได้ตรวจสอบนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใน ส่วนประกอบของครอบครัวยุคใหม่ที่แตกต่างกัน ส่วนประกอบ คือส่วนประกอบทางชีววิทยา และ ส่วนประกอบทางอื่นที่เป็นทางเลือกการใช้สถิติเชิงบรรยาย ใช้จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดย การสืบค้นเอกสารสำคัญที่กรอกไว้ในบันทึกทะเบียนประวัตินักเรียนของโรงเรียน แบบทดสอบไคสแควร์ใช้กำหนดระดับสำคัญสำหรับสมมุติฐานที่เป็น โมฆะทั้ง 2 ข้อ นำระดับนัยสำคัญมาเปรียบเทียบกันเพื่อกำหนดว่าระดับหนึ่งมีนัยสำคัญมากกว่าอีกระดับหนึ่ง หรือไม่ข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญมากที่สุดบ่งชี้ว่าเพียงร้อยละ 25 ของจำนวนการส่งต่อทั้งหมด ที่ได้รับเท่านั้นมาจากโครงสร้างของครอบครัวยุคใหม่ทางชีววิทยา ซึ่งมีร้อยละ 46 ของจำนวน ประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญทางสถิติประชากรหนึ่งบ่งชี้ว่าร้อยละ 75 ของจำนวนการส่งต่อทั้งหมดได้รับร้อยละ 54 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งจำแนกไว้ใน ส่วนประกอบของครอบครัวยุคใหม่ที่เป็นทางเลือก ข้อค้นพบเหล่านี้บ่งชี้ว่ากลุ่มทางชีววิทยา ได้รับการส่งต่อคิดเฉลี่ย 1-33 รายต่อกลุ่ม และนักเรียนในกลุ่มที่เป็นทางเลือกได้รับการส่งต่อ คิดเฉลี่ย 3.5 เมื่อข้อมูลทั้งหมดถูกป้อนเข้าไปโดยใช้แบบทดสอบไคสแควร์ หากความแตกต่าง แล้วสมมุติฐานที่ เป็นโมฆะก็ถูกปฏิเสธเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าระดับนัยสำคัญ และค่าที่พบ

เป็น (1, N =1011) 44.89, P = .000 ค่าที่มากขนาดนี้ไม่สามารถจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ได้สารสนเทศนี้มีนัยสำคัญต่อการศึกษาครอบครัว และจำนวนประชากรโรงเรียนบางจำนวน เพื่อกำหนดว่าการมุ่งเน้นการแทรกแซงที่เป็นไปได้แต่แรกๆ ในปัญหาวินัยที่มีศักยภาพนั้น อาจเกิดขึ้นได้ที่ใด การศึกษาครั้งนี้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า สามารถจะมองเห็นและกล่าวถึงผลกระทบได้ง่ายภายในสถาบันใดๆ ก็ตาม

บราวน์ (Brown. 2004 : 1737-A) ได้วิจัย การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน พบว่า การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในวงการศึกษามากหลายปีซึ่งครู ได้เตรียมการอย่างเพียงพอสำหรับการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนหรือไม่ หรือพวกเขาเรียนรู้ ในการทำงาน ซึ่งการสอบถามความเห็นเรื่องการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน จากการวิเคราะห์ ครูที่สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในญี่ปุ่น การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครูกลุ่มตัวอย่าง ในญี่ปุ่น ไม่ได้เตรียมการอย่างเพียงพอที่จะเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนและเรียนรู้วินัยจากงาน การศึกษาใช้ข้อมูลจากการศึกษารายกรณี และการตอบแบบสำรวจจากครูภาษาอังกฤษในญี่ปุ่น เพื่อต้องการได้ความจริงจากความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน ผลสรุป จากการศึกษ พบว่า ความเอาใจใส่และการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งสำคัญของการเสริมสร้างวินัย ในชั้นเรียน การค้นพบจากการวิจัยนี้อาจจะเป็นการเตรียมความเข้าใจอย่างทอ่งแท้ กรณี การเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนสำหรับครูในสหรัฐอเมริกา

อาเบ (Abe. 2005 : 2471-A) ได้วิจัย การถูกพักการเรียนของนักเรียนอเมริกัน ที่เป็นชาวแอฟริกันที่ศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลายระดับกลาง พบว่า นักเรียนอเมริกัน ที่เป็นชาวแอฟริกันที่ศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลายระดับกลาง ได้ถูกพักการเรียน และ ถูกไล่ออกจากโรงเรียนในอัตราที่ค่อนข้างสูง ทำให้วิเคราะห์ห้อนาคตข้างหน้าไว้ว่า กลไก สำคัญในกิจกรรมที่ไม่ต้องมีการเสริมสร้างวินัย วินัยที่มีจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย การกระทำ ผิด เช่น การชกต่อย การทำร่างกาย และการใช้ยาเสพติด หรือใช้อาวุธ ยกตัวอย่าง ความประพฤติที่ใช้กำลัง การไม่ให้ความเคารพและการฝ่าฝืนกฎ ได้มีการตีความหมาย อย่างเปิดกว้างและสรุปได้ว่า “วินัยผู้กระทำ” ซึ่งถือว่าเกินกว่าครึ่งของนักเรียนอเมริกันที่เป็น ชาวแอฟริกัน ถูกรายงานว่าละเมิดวินัย การศึกษานี้ทดสอบผลกระทบรูปแบบการสอนกับ หลักสูตร และอะไรที่เป็นผลกระทบกับกลไกการเสริมสร้างวินัยของชั้นเรียน คำถามหลัก ในการวิจัยคือ การปฏิบัติการสอนที่ไม่มีแบบแผน มีผลกระทบกับวินัยในระหว่าง นักเรียน อเมริกันชาวแอฟริกันหรือไม่ ถ้าใช่จะมีผลอย่างไรจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อหา ความสัมพันธ์ระหว่างแบบการสอนที่ไม่มีแบบแผน และเนื้อหาหลักสูตรและการลดวินัย

ในชั้นเรียน สำหรับนักเรียนอเมริกันชาวอัฟริกันในช่วง “ปีหัวเลี้ยวหัวต่อ” หรือระดับ 4 จนถึงระดับ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นในการศึกษาประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนเป็นผลกระทบวินัยนักเรียน วิธีการสอนที่สัมพันธ์กันทำให้พฤติกรรมนักเรียนอยู่ในเชิงบวก และเครื่องมืออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับใจ จะลดพฤติกรรมทางลบของนักเรียน การค้นพบอื่นๆ ได้แก่ การจัดการเสริมสร้างวินัยชั้นเรียน และคุณภาพการสอนและรูปแบบเป็นผลต่อกัน สิ่งแวดล้อมของชั้นการมีสมมุติฐานอย่างมีนัยสำคัญในกลไกวินัยทั้งหมดที่มีอยู่ระหว่างครูและนักเรียน การสร้างหลักฐานของความสัมพันธ์บุคคลระหว่างครู และนักเรียนนั้นสำคัญต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการเสริมสร้างวินัยชั้นเรียน ; วิธีที่ครูตัดสินใจใช้กำลังและความสามารถทั้งทำให้ข้อวินัยน้อยลงหรือไม่ก็หุ้ในเวลาได้ ; นักเรียนสนองตอบในทางที่ดีกับวิธีสอนแบบนวนิยาย เครื่องมืออุปกรณ์ทางการสอนที่ต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กัน จะทำให้พฤติกรรมทางวินัยลดลง และพยายามส่งเสริมให้รางวัลนักเรียน เครื่องมือสอนที่สัมพันธ์กันมาพร้อมกับปัจจัยทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ อายุ และประสบการณ์อย่างชัดเจน การค้นพบนี้ตรงกับแนวความคิดล่วงหน้าในการวิจัยการสอนที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม และสนับสนุนการคิดแย้งว่า การสอนที่ไม่มีแบบแผน และหลักสูตร ทำให้ลดปัญหาทางวินัยท่ามกลางนักเรียนอเมริกันที่เป็นชาวอัฟริกัน

โลคาสเซล (Locasale. 2005 : 963-A) ได้วิจัย การทดสอบกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพกับระดับของผลสะท้อนจากการจัดการเสริมวินัยในชั้นเรียน พบว่า การทดสอบกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพกับระดับของผลสะท้อน ซึ่งกลยุทธ์ที่นำมาใช้วัดคือ ผลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์การจัดการเสริมวินัยในชั้นเรียน และการแนะนำบทเรียน ระดับของคำชมเชยที่ถูกนำมาวัดผล คือ ผลสะท้อนที่มีวิธีการผลสะท้อนแฝง การเสริมสร้างผลที่เกิดหรือ ผลสะท้อนที่แท้จริง และการย้อนกลับ นอกจากนี้ เครื่องมือวัดผลปรากฏที่มีส่วนร่วมเครื่องมือวัดความถูกต้องทางสังคมก็ได้นำมาใช้ประเมิน ความน่าเชื่อถือ และความเที่ยงตรงของการศึกษานี้ ผลที่ได้บ่งชี้ว่า ผู้มีส่วนที่ให้ความเห็นจากวิทัศน์ของพวกเขา กับผู้มีประสบการณ์จะเพิ่มประสิทธิภาพกลยุทธ์การสอนในขอบเขต การย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนและการแนะนำ นอกจากนี้ผู้มีส่วนร่วมยังทำการลดหลั่นขั้นตอนผลสะท้อนที่เขียนขึ้น

ชอร์ต (Short. 2006 : 869-A) ได้วิจัย ความเข้าใจของครูฝึกสอนและวิธีการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน พบว่า การใช้วิธีการเสริมสร้างวินัยที่คาดไว้ของครูฝึกสอน อีชี 4 เป็นหนึ่งในสิ่งที่พวกเขารอบรู้มากที่สุด ยิ่งกว่านั้น ครูฝึกสอน อีชี 4 ยังรอบรู้ในเทคนิควิธีการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียน “การชมเชยและการให้กำลังใจทางสังคม” และ “การสอน

ตรงและรูปแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม” นอกจากนี้ให้ประกาศนียบัตร อีซี 4 ครูฝึกสอนที่มีความรู้มากในเทคนิควิธีเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนกว่าครูที่ไม่ได้ประกาศนียบัตร อีซี 4 ซึ่งการวิเคราะห์คุณลักษณะ แสดงให้เห็นว่าความสอดคล้องท่ามกลางครูฝึกสอน อีซี 4 เกี่ยวกับการฝึกหัดพวกเขาในการจัดการเสริมสร้างวินัยครูฝึกสอน อีซี 4 ทั้งหมด บ่งบอกว่าการฝึกหัดทุกอย่างไม่พอเพียงในขอบเขตของการจัดการเสริมสร้างวินัยในชั้นเรียนและจำเป็นต้องได้รับการฝึกมากเท่านั้น

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า ระเบียบวินัยในโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อนักเรียน โรงเรียน ตลอดจนทั้งองค์กร การที่จะพัฒนาบุคลิกภาพคนให้เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม จำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างควมมีวินัยจากครอบครัวและจากโรงเรียนมาตั้งแต่ยังเล็ก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การศึกษาเอกสาร งานวิจัยครั้งนี้ จึงมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการตรงต่อเวลาเป็นอย่างมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน นั้นมีปัญหาค่อนข้างมาก ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ เกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายไม่ถูกระเบียบไม่สะอาด ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากครูไม่ให้ความสำคัญ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการผิดระเบียบวินัยของโรงเรียนมากขึ้น การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสถานภาพนักเรียน ซึ่งแนวทางที่ควรแก้ไขเหล่านี้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่จะนำมาช่วยเพื่อแก้ปัญหาสร้างวินัยด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และความมีวินัยต่อหน้าที่ที่ครูมอบหมายของนักเรียน คือการระดมความร่วมมือจากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียนมากที่สุดให้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ ของนักเรียน จะได้เข้าใจและรับรู้พฤติกรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการขอความร่วมมือจากชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนหาแนวทางแก้ไขปัญหาวินัยนักเรียน จึงเป็นวิธีการที่น่าจะทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนนั้น มีส่วนสำคัญที่จะต้องให้ความสำคัญ ความสนใจการเสริมสร้างวินัยให้เด็กนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งจะทำให้เด็กนักเรียนมีระเบียบวินัยดีตามที่คาดหวังและเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติสืบไป

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย